

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Gymnasieungdomars uppfattningar av fenomenet Street Art

- en grund för att jobba med Street Art i bildundervisningen

Ann Rundquist

Lärarprogrammet
LAU690
Handledare: Bengt Lindgren
Examinator: Thomas Johansson
Rapportnummer: HT10-2611-303

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel:	Gymnasieungdomars uppfattningar om Street Art – en grund för att jobba med Street Art i bildundervisningen
Författare:	Ann Rundquist
Termin och år:	Ht-2010
Kursansvarig institution:	Sociologiska institutionen, Gbg.
Handledare:	Bengt Lindgren
Examinator:	Thomas Johansson
Rapportnummer:	HT10-2611-303
Nyckelord:	Street Art, gatukonst, offentliga rummet, bildundervisning, Banksy, olaglig konst

Sammanfattning

I detta arbete om Street Art och bildundervisning har jag velat undersöka förutsättningarna för att jobba med Street Art i undervisningen. Som blivande lärare i bild- och formgivning, väcktes min nyfikenhet på ämnet då jag insåg att det med största sannolikhet är ett förbiset område i bildundervisningen. Följaktligen blev jag nyfiken på vad eleverna, gymnasieungdomar, kunde ha för uppfattning om fenomenet och *vad* studiet av Street Art kan ha att tillföra bildundervisningen. Jag har försökt undersöka om det kan anses vara värdefullt eller t.o.m. en ”bonus” att studera Street Art, dels från skolans och dels från elevernas synvinkel. För att få ett litet perspektiv på var gymnasieungdomar kan befinna sig i sina tankar om detta ämne valde jag att göra en kvalitativ, explorativ enkätundersökning .

Street Art befinner sig i ett gränsland mellan konst, protest och samhällskritik. Det finns många former och uttryck av Street Art och det finns ingen helt enkel definition av begreppet. Det är kort och gott uttryckt – gatukonst. Mer om detta längre fram i arbetet.

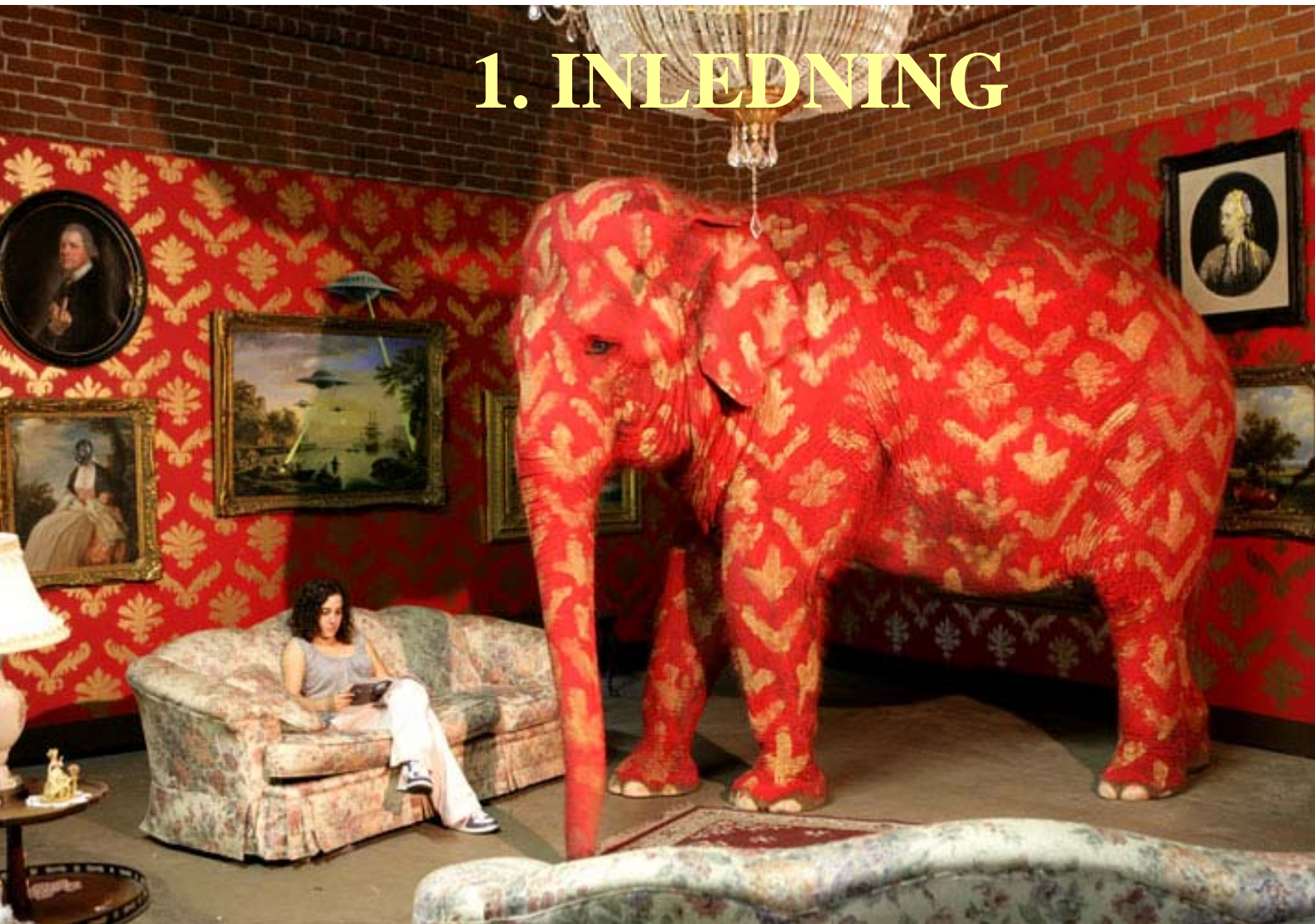
Eftersom Street Art många gånger innehåller starka visuella budskap som alltmer utförs av skickliga konstnärer (varav vissa lyckats att ta klivet ut på den internationella konstscenen), finns i det en särskild poäng med att studera den: det är kontroversiellt och aktuellt, det är ungt, det ifrågasätter och har även flera estetiska kvaliteter. Detta är bidragande orsaker till att jag velat undersöka begreppet lite närmare.

Utifrån resultatet av undersökningen och styrdokumentsgranskningen, resonerar jag i slutkapitlet kring Street Art i bildundervisningen. De uppfattningar som kom fram i enkätundersökningen visade på att det finns både nyfikenhet och många frågor om ämnet, en bra kombination som förutsättning för lärande. I granskningen av styrdokumentet blev det klart vilken stor roll kommunikation har, och ska ha, i bildämnet idag. Där finns en roll som Street Art kan fylla när det bl.a. gäller att jobba för att utveckla elevens förmåga att tolka ett budskap. Studiet av Street Art kan dessutom uppfylla båda skolans övergripande uppdrag: demokrati- och kunskapsuppdraget. Vilket för mig känns som meningsfull undervisning – och lite som att ”slå två flugor i en smäll”: att utforska demokratibegreppet samtidigt som man bedriver bildundervisning

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
2. Forskningsläget	4
2.1 Vad är Street Art?	5
2.2 Vad lockar med Street Art?	6
2.3 Tekniker	7
2.4 Styrdokumentet och Street Art	9
2.5 Ämnets syfte och roll i bildundervisningen	9
2.6 Demokrati och offentliga rummet	12
3. Metod	14
3.1 Undersökningsmetod	14
3.2 Studien, reliabilitet och validitet	14
3.3 Urvalsgrupp	15
3.4 Tillvägagångssätt och databearbetning	15
3.5 Brister i enkätundersökningen	15
4. Resultat	17
4.1 Redovisning av resultat	17
4.2 Konst	17
4.3 Lag och estetik	17
4.4 En positiv inställning	20
4.5 Spännande	21
4.6 Ögon för staden	22
4.7 En möjlighet	23
5. Diskussion	24
5.1 Problematik kring Street Art	24
5.2 En bevekelsegrund	25
6. Fortsatta undersökningar	27
7. Källförteckning	28
7.1 Artiklar	29
7.2 Otryckta källor	29
8. Bilagor	30
8.1 Bilaga 1, frågesammanställning	30
8.2 Bilaga 2, Enkätundersökning m. svar	31

1. INLEDNING

Scen ur den Oscarsnominerade "Exit through the giftshop" av Banksy om Street Art, 2010.

1.1 Bakgrund

Under den tid som jag under min lärarutbildning både arbetat och praktiserat som bildlärare, har min insikt bara ökat i hur stort ämnet bild är och även att det kräver både en bred ämneskunskap och flexibilitet av sina lärare. Som bildlärare ska man både följa värdegrunden i läroplanen och förmedla ett kulturarv. När man tar hänsyn till dessa två sidor, bild/visuell kultur som den ena och värdegrunden som den andra, hamnar man i "ett läge" där man ska/bör kombinera bildundervisning med/framför allt/värdet demokrati i någon form: "*Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund*" (Skollagen 1985:1100 och anslaget i värdegrunden, Lpo-94). Hur detta görs kan se ut på olika sätt. Man kan då se demokrati som process eller produkt. Exempelvis kan eleverna få vara med och välja vad de ska göra, då utövar de medbestämmande, vilket är en demokratisk princip (demokrati som process). Ett annat sätt kan vara att elever får jobba med att gestalta olika demokratiska värderingar och på så sätt "brottas" lite mer direkt med demokrati-begreppet, (demokrati som produkt) eller gå på konstutställning om demokrati om sådan finnes (t.ex. Stadsmuseets utställning om demokrati i Norrköping, aug-2010, se länk). Ytterligare ett sätt kan vara att studera bildutövare/konstnärer som utpräglat ifrågasätter olika demokratiska principer och värderingar i sin konst, jag skulle också kunna kalla det politisk konst, vilket är vad jag kommer in på i min uppsats (demokrati som process och produkt). Det finns naturligtvis fler sätt att tillämpa begreppet demokrati i bildundervisningen som jag inte går närmare in på här.

I ämnet bild har eleverna ofta ett ganska stort mått av inflytande i det att de ofta får jobba fritt och själva bestämma vad de ska "producera", vilket framgår av den nationella utvärderingen av bildundervisning i grundskolan, NU -03 (Marner, Segerholm & Örtegren, 2003).

Bildämnet borde således uppdatera sig automatiskt och hålla sig à jour med vad som är aktuellt. Nu är detta inte fallet alla gånger eftersom elevinflytandet oftast slutar där, i elevens eget arbete, istället för att med hjälp av läraren implementeras mer permanent i undervisningen.

Jag har lite kommit i kontakt med en bildtradition som hittills verkar ha varit förbisedd, eller relativt obeaktad, i bildundervisningen. Det är också en ny och ung konstform, vilket kan bidra till den situationen. Denna tradition är Street Art, en visuell uttrycksform som vuxit fram på senare år, sprungen ur graffiti-traditionen. De konstnärer som använder gaturummet som galleri, tjänar sällan några pengar på sina verk. Den form av Street Art som främst avses i den här uppsatsen, är målade bilder, uppklistrade affischer samt spraymålade schabloner. Många av de verk man kan se på väggar och fasader är samhällskritiska, vilket mycket av samtidskonsten också är. Man kan säga att Street Art på det sättet har mycket gemensamt med samtidskonsten¹ - med den skillnaden att Street Art sällan är sanktionerad från statligt håll. Jag skiljer här på samtidskonsten och den mer traditionella (bild-) konsten, med att den förra ofta inte handlar om bilder först och främst, utan mer om olika aktuella fenomen i samhället, t.ex. Anna Odells *Okänd, kvinna 2009-349701* (se länk), och den röda stugan vid motorvägen i Sthlm, osv. (Fagerström & Haglund, 2010), samt NUG's sprayningar av tunnelbanan i Stockholm som en sorts performance (NUG, "So fresh" 2008, "Territorial pissing", 2010). Att konst ofta utmanar gränserna för det "acceptabla" är ingen nyhet. Vissa hävdar att det är konstens roll t.o.m. All konst som utmanar allmänheten på offentliga platser utövar också en kritik av samhället i olika mån, och Street Art utmanar redan genom sin blotta natur de offentliga platserna genom att (oftast) inte ha tillstånd för att få finnas där.

Flera Street Art-utövare, eller gatukonstnärer, imponerar med sin fyndighet och skicklighet, både bildmässigt och samhälls- engagerat/-kritiskt, med innehåll som även torde vara mycket lockande och intressant för elever i bildundervisningen. I och med mitt examensarbete på

¹ Konst i den traditionella betydelsen "etablerad"-, statligt sanktionerad-, institutionaliserad konst och gallerikonst.

lärarutbildningen har jag erbjudits ett gyllene tillfälle för fördjupning i detta för mig tidigare lite obekanta område. Det var när jag tittade i en bok om gatukonstnären Banksy, som min nyfikenhet väcktes - så till den milda grad att jag tänkte ge mig på att försöka kombinera Street Art och bildundervisning; d.v.s. att studera -, bli inspirerad av - och praktisera Street Art i bildundervisningen.

Men redan i början av den här undersökningen uppstod några ofrånkomliga frågor kring ämnet som också krävde svar: Kan man och får man överhuvudtaget studera Street Art i skolan? Är det motiverat att göra det – och hur motiverar man det? Min slutsats är att man naturligtvis kan *studera* Street Art så länge man själv inte utövar det på otillåtna ställen eller på ett otillåtet sätt. En annan fråga är huruvida elever, som får lära sig typiska Street Art-tekniker, bidrar till ett ökat utövande av street art ute i samhället. Jag återkommer till detta i en diskussion längre fram i arbetet.²

Som medborgare i det samhälle vi nu lever i, sköljs vi hela tiden över av olika bildbudskap i olika former, framförallt i de urbana miljöerna. I detta *visuella flöde* (Cecilia Andersson, 2006) kan det också vara på plats att granska vad det är för bilder som egentligen får synas i den gemensamma sfären, d.v.s. i det offentliga rummet. Affischpelarnas reklambilder och tidningarnas braskande löpsedlar basunerar ut sina budskap dagligen och den offentliga konsten finns också där, ofta i form av offentlig utsmyckning, statyer, skulpturer m.m. Dessutom finns en uppsjö av skyltar - information inte minst - som pockar på uppmärksamhet. Vad uppfattar man av alla dessa budskap? Kan skolungdomar (och, för den delen, vuxna) värja sig för genusframställningen i reklamen t.ex.? Vad gör ”medborgaren i det offentliga rummet” för tolkning och bildanalys (Hansson, Karlsson & Nordström 2006)? Som en sorts motpol finns det då budskap och bilder som (oftast) inte sanktioneras av stat eller kommun och som håller sig utanför den institutionaliserade arenan för konst: gatukonst, graffiti och klotter. Emellan dessa tre finns klara skillnader. Klotter är oftast ogenomtänkta budskap, slarvigt utförda och med en viss grad av vandalism över sig. I viss mån kan även s.k. ”tags” höra hit, beroende på hur och vem som tolkar det. Graffitin är en subkultur som håller sig till sin grupp och de människor som kan tyda (de speciella graffiti-) tecknen. Det är en kultur som utesluter allmänheten – den är exkluderande (Jacobsson, 1996)- medan den gren av mer aktuell gatukonst jag avser med att kalla specifikt ”gatukonst” eller Street Art, är som fenomen mer social till sin natur och vänder sig utåt mot allmänheten. Man skulle kunna säga att Street Art är en syntes av graffiti och ”konst”, vilket gör sig förståeligt då Street Art också kallas för Postgraffiti (Ganz, 2004).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att granska relevansen av fenomenet Street Art i avseende på aspekterna elevperspektiv och bildundervisningsstoff. Med hjälp av Street Art som inspiration för lärande tänker jag mig alltså att eleverna ska stimuleras i sitt bildskapande i skolan. Det torde vara positivt och fruktsamt ur flera aspekter: Genom att möta ungdomar på deras ”planhalva” då man använder konst som vänder sig till en ”yngre generation”, ökar chansen att få en mer omedelbar/direkt respons och ett igenkännande. Det är dessutom modigt och ”trotsigt” och befinner sig också i ett gränsland, liksom ungdomar gör, mellan ungdom och vuxenliv. Meningen är också att eleverna får jobba med att granska bildernas budskap – en viktig del med denna undervisning. Det är här som diskussioner om t.ex. demokrati, medbestämmanderätt och rätten till det offentliga rummet kan börja och som går parallellt med kommunikations- och bildanalysen som ger kunskap via de begreppsliga verktygen

² Bl.a. har Stockholms Stad s.k. ”nolltolerans” på området

denotationer/ konnotationer samt ett sociosemiotiskt perspektiv. Dessa termer för bildanalys innebär att man på den

- *denotativa* nivå beskriver vad man ser på bilden; föremål och personer rent deskriptivt/på ytan. På den
- *konnotativa nivå* berättar man vad man associerar objekten/ figurerna med.
- Med ett *sociosemiotiskt perspektiv* analyserar man utanför bilden, omständigheterna kring bildens skapande och varför bilden uppfördes över huvud taget.

De här tre sakerna har jag tittat närmare på:

1. Utifrån vilka kriterier ger ungdomars uppfattningar kring fenomenet Street Art stöd för att introducera detsamma i bildundervisningen?
2. Kan Street Art sägas svara mot inriktningen i styrdokument för bildundervisning?
3. Finns det någon ytterligare bevekelsegrund för att införa Street Art i bildundervisningen och hur ser den i så fall ut?

2. Forskningsläget

Det område jag undersökt, Street Art i förhållande till skolans bildundervisningsämne och ungdomars uppfattningar, är sammansatt av två olika delar och därmed två områden att titta på. Det ena rör kunskapsfältet bild i skolan. Det andra behandlar huvudsakligen ungdomars förhållande till och uppfattningar om Street Art. Det finns en hel del material kring Street Art och framförallt graffiti i litteraturen, men det har varit svårare att finna forskning på ämnet inom den konstvetenskapliga diskursen. Främst har Cecilia Anderssons *Rådjur och Raketer* (2006) om gatukonst i det offentliga rummet varit till stor hjälp. Det är en konstvetenskaplig avhandling med etnologisk metodologi, som jag använt mig av i arbetet. Annan forskning runt ungdomskulturer och urbana uttrycksformer som jag tittat på är t.ex. Staffan Jacobssons avhandling *Den spraymålade bilden* (1996), som via en kvantitativ metod har undersökt graffiti-kulturen och Ove Sernhedes forskning om hip-hopkulturen i förorten, som har stark anknytning till graffiti (Sernhede, 2002, *Alienation is my nation*). I ett försök att bidra till en diskussion om utveckling och innehåll av bildundervisningen, har jag gjort en enkätundersökning. Jag har också tittat närmare på forskning kring kunskapsfältet i bildundervisning, bl.a. den nationella utvärderingen i bild från 2003, rapport år 2005, av forskarna Marner, Segerholm och Örtegren, samt material av Bengt Lindgren som verkar inom samma gebit. Frågan är alltså hur man kan motivera att jobba med Street Art i bildundervisningen utifrån denna forskning och vilka uppfattningar gymnasieungdomar kan ha om detta.

2.1 Vad är Street Art?

Street Art är som namnet antyder – gatukonst. Det finns inte enbart en definition på fenomenet Street Art. Vissa använder det som ett samlingsnamn för alla former av konstnärliga uttryck i det offentliga rummet som ligger utanför samhällets etablerade institutionella konstvärld. Sedan tilldelas varje speciellt uttryck/form inom Street Art en egen benämning, t.ex. knitting (stickning), graffiti, mosaik, gatuskulptur osv.

Andra hävdar tvärtom att det övergripande samlingsnamnet borde vara graffiti eftersom det var ”där” det hela började och den rörelse som gick i bräsch och influerade till alla de former av gatukonst som kommit nu de sista 10 åren (Ganz, 2004). Detta blir lite förvirrande och leder till att termen graffiti då får två betydelser. Termen Street Art har på samma sätt också två betydelser: från början var det en egen, oberoende

Gatustickning

konst-form som inte har influerats av hip-hopen till skillnad från graffiti; nuförtiden används det även som ett övergripande samlingsbegrepp om all konst i den urbana, offentliga miljön (Ganz, 2004). Gränsdragningen mellan Street Art och graffiti är alltså inte helt oproblematiske. I synen på vad som skiljer dessa två kulturer åt – förutom stilen och de bildliga uttrycken i sig själva – tar Cecilia Andersson upp begreppen subkultur, delkultur och motkultur där graffiti är subkultur och Street Art/gatukonst/ kallar hon delkultur med förklaringen att det inte handlar om en homogen grupp, men själva gatukonstpraktiken är en ”subkulturell handling”. I slutändan mynnar det ut i att gatukonst är en: ”delkultur vars subkulturella handlingar blir en *motmakt* vilken bidrar till att forma ett *symboliskt motstånd* i ett gemensamt rum”. Begreppet ”motkultur” dryftas i samma andetag och hon citerar Hans-Eric Hermansson: ”en subkultur riktar ofta sitt perspektiv inåt, mot gruppens fokus (...) medan motkulturer vänder sig utåt mot samhället och har en grundläggande strävan att förändra samhället”. En rad forskare, bl.a Ove Sernhede, betraktar subkulturer som tecken på motstånd mot den dominerande kulturen och motkulturer som tecken på en kris inom densamma (Andersson, 2006, s.72).

Skillnaden mellan Graffiti och Street Art är också den att Street Art kommunicerar med omgivningen medan graffiti är en subkultur som vänder sig till anhängarna *inom* kulturen och snarare exkluderar allmänheten än involverar den.

När det gäller begreppet konst, finns det både snävare och vidare definitioner, men enklast är nog att säga att konst är det som den institutionella konstvärlden bestämmer *är konst*. Att i övrigt positionsbestämma Street Art i förhållande till konst är inte en diskussion som jag kommer gå djupare in på här. Street Art är gatans konst, med influenser av den mer etablerade konsten, och kanske som bäst när den väver in stadens beståndsdelar i sig själv och dessa upplevs som inseparabla. Därur skapas en ny dimension, en sorts direktkommunikation med staden.

2.2 Vad är det som lockar med Street Art?

Ser man till hur denna konstform utvecklats är det utan tvekan så att den har fått alltmer uppmärksamhet och genomslagskraft, både i konstvärlden och i media. En anledning till detta beror bl.a. på att utövarna av Street Art blivit allt skickligare och, skulle man kunna hävda, har höjt nivån långt över vanligt klotter. Det är dock felaktigt att göra en jämförelse med klotter. Det är två ojämförbara yttringar som inte har mycket mer med varandra att göra annat än att de gör anspråk på det offentliga rummet. Det ena handlar om vandalism och det andra om ett (oftast) omsorgsfullt utfört hantverk och arbete med ett konstnärligt

förhållningssätt. Gatukonsten måste också, precis som den institutionaliserade konsten, utveckla och förnya sina uttryck vilket den har lyckats med, vilket är en bidragande faktor till att den upplevs som intressant, rolig och spännande (Andersson, 2006).

Många Street Art-alster i stadens gemensamma vardagsrum, ger uttryck för både originalitet och fantasi. Ur ett bildpedagogiskt perspektiv är dessa kvaliteter man bör sträva efter att locka fram hos eleven. Jag stödjer mig på Vygotskij (Vygotskij, 1999) som med sina teorier om kreativitet bl.a. anser att fantasin är en förutsättning för varje kreativ handling, fantasi är kreativitet, vilken också kopplas till fler andra ämnen förutom konst, t.ex. vetenskap och teknik. Fantasin har en livsviktig funktion säger han, och i avslutningen på sin bok *Fantasi och kreativitet i barndomen*, (1995 övers. Lindsten) skriver Vygotskij om undervisning i skolan:

”Formandet av en skapande personlighet som strävar mot framtiden initieras med hjälp av en skapande fantasi som tar gestalt i nuet” (Vygotskij, 1995, s. 100).

Genom att studera några av t.ex. den brittiske konstnären Banksys³ bilder, kan det bli lättare att förstå hur gatukonsten kunnat få en allt större genomslagskraft.

Gatukonst som denna kommunicerar och kommenterar sin samtid, och det är den jag vill välja att kalla Street Art, jag ser den som typisk och signifikativ för fenomenet i fråga. Den väcker nyfikenhet och är ofta både absurd, humoristisk, fyndig och samhällskritisk. Kanske är det också för att den vågar ställa frågor om vår samtid och utmanar våra föreställningar som den väcker uppmärksamhet?

2.3 Tekniker:

Det finns flera visuella uttryck inom Street Art och följaktligen ett brett utbud tekniker och medium. Jag har nedan listat de vanligaste inom 2D-gatukonsten (d.v.s. *ej* pärlplattor, mosaik, stickning, skulpturer, fågelholkar m.m. eller 3D-målningar):

Schabloner/Stencils, Affischer, Klistermärken/Stickers.

- **Schabloner** är numer en av de snabbaste teknikerna att göra ett bildligt avtryck och används flitigt bland gatukonstnärer. Man överför först en bild på en mall. Sedan kommer den svåra konsten att skära ut själva mallen. Efter det håller man schablonen mot önskad bakgrund och sprayar/målar i det utskurna. Det kan behövas flera mallar för samma bild om den ska innehålla flera färger, på samma sätt som det används flera ramar när man gör flerfärgstryck i screen-teknik.
- **Affischer** trycks på olika sätt, antingen med hjälp av datorer, schabloner eller klipp-och-klistra-collage som kopieras. Affischerna kan vara mycket stora, ibland som stora reklamaffischer. De klistras upp med antingen affischklister eller hemmagjort klister gjort på t.ex. vetemjöl.
- Slutligen, **stickers**, ”klistermärken”, är små ”lappar” som framställs antingen via datorer och skrivs ut på etikettpapper, eller så trycks, handskrivs och/eller handmålas de. De brukar synas på mindre ställen och s.k. ”nollgradiga platser”, (d.v.s. undanskymda platser som inte tar stort mentalt utrymme), som är t.ex. stolpar, elskåp, affischtavlor, staket m.m.(Andersson, 2006).

³ Engelsmannen Banksy är en av de mest kända street-art konstnärerna i genren, som trots sin berömdhet fortfarande är anonym och har lyckats hålla sin identitet dold för allmänheten.

Exempel på några samtida verk/kommentarer:

Bild gjord av Shepard Fairey, politiskt orienterad Street Art-konstnär. Köptes till presidentvals-kampanjen -08 in av demokratiska partiet (USA).

Bild på muren Palestina/Israel, av Banksy

Det kan anses vara fascinerande att några streck på gatan kan hålla bilister i schack och på rätt sida av vägen – och förhindra folk från att köra precis som de vill över den yta som kallas väg. Av 'Roadsworth'.

2.4. STYRDOKUMENTEN OCH STREET ART

2.5. Ämnets syfte och roll i utbildningen

I den nationella utvärdering av bildämnet som gjordes 2003, lyfter författarna Marner, Segerholm & Örtegren fram ett antal aspekter de funnit vara viktiga att ta fasta på i framtida bildundervisning, vilket kanske är nu, slutet på 2010? Den förändring samhället genomgått, från ett enhetskulturellt till mång- och interkulturellt, påverkar bildundervisningen direkt som en följd. De hävdar också att den förändring som skett inom bildens område är vida större än det som ägt rum inom språkets och skriftens område, och aldrig förr har bildens betydelse varit så stor (Marner et al., 2003).

Ämnet måste således följa med i förändringarna. Bland annat vill forskarna att bildundervisningen ska styras in på huvudspåret kommunikation, gärna i kombination med ett ökat användande av moderna, digitala medier. Exempel på detta är animation och digital bildbehandling i dator.

Kommunikation med/via bilder är en av flera bitar som ingår i bildämnestårtan⁴. Andra bitar är t.ex. bildanalys, bildsamtal och bildskapande i olika tekniker, konsthistoria m.m. (Borgersen & Ellingsen, 1994). I det här avseendet är Street Art en representant för en bildyttring som är utpräglat kommunikativ till sin natur och som tack vare sin ”hyperaktualitet” lämpar sig väl för både analys och samtal när man vill diskutera samtida strömningar och samhällsfrågor som demokrati, politik och orättvisor t.ex. Det är också bra i ett läge när man vill ”att ämnet ska ligga i fas med samhällsutvecklingen” som författarna till den nationella utvärderingen förordar (Marner et al., 2003).

Street Art vänder sig till ungdomar och befinner sig lite på ”deras planhalva”. Det kan därför öka både intresse, motivation och engagemang på bildlektionerna - med den effekt som nyfikenhet och ett äkta intresse torde medföra: att eleven lär sig bättre.

”Framväxten av en global visuell kultur som påverkar livsstil, yrkesval och identitet har fört in en vidgad syn på vad som är en bild. Ämnet bild ger grundläggande kunskaper inom samtliga områden som återfinns i den visuella kulturen” (GY-11).

Så låter denna formulering som är själva anslaget till den rykande färska ämnesplan i bild som släpptes i dagarna, (dec. 2010) d.v.s. GY11. Man kan konstatera att så länge man definierar Street Art som visuell kultur, kan – bör?- man som bildlärare ge grundläggande kunskaper även inom detta ”område” då det uttryckligen står *samtliga* områden i den visuella kulturen. Det är dock inte specificerat vilken typ av områden som åsyftas, utan är tvetydigt.

”Områden” kan också betyda något helt annat och istället syfta på innehållet i det jag kallar bildämnestårtan, en sorts kostcirkel som består av bildämnets byggstenar/områden. I det fall man tolkar ”områden” ovan i den första betydelsen, d.v.s. i betydelsen stilar, tekniker och medium, lyfter detta fram annan problematik i bildämnet – närmare bestämt ”ämnets stofffrängsel” (Marner et al., 2003) och ”bilddidaktikens avgränsningsproblem” (Lindgren, 2008). Bildämnet har breddats och har nu blivit så stort att bildlärare får problem med att välja ut vilka tekniker och ”områden” man ska satsa på. Risken för ytinlärning är stor.

⁴ Jfr Kostcirkeln.

Forskarna i den nationella utvärderingen av bild, 2003/rapport 2005, hävdar å sin sida att ämnet står inför ett vägval och rekommenderar att bildämnet blir ett kommunikativt ämne, dels för att:

1): överkomma motsättningen mellan elementen bildanalys och bildskapande och få dessa att smälta samman då kommunikationsaspekterna framhävs, och dels för att:

2): att det främjar den framtida ”samhällsnyttan” i form av att ge större nytta för ungdomars framtida liv och yrkesverksamhet (Marner et al., 2003).

Bengt Lindgren, å sin sida, problematiserar runt begreppet visual literacy (visuell kompetens) och menar att *visualitet* är ett tillstånd som råder i den postindustriella världen. Detta påverkar bildämnet, och han resonerar runt 4 möjliga val i en diskussion om vad som bör ingå i en bildundervisning och vad bildämnets roll bör vara:

”A) Utbildningen organiseras i kultur- och samhällsorienterade perspektiv, i naturvetenskapligt och tekniskt orienterade perspektiv och i kommunikativa och medierande perspektiv. Bild ingår i de sistnämnda.

B) Ämnet bild delas upp i en kommunikativ del som har ett innehåll i många avseenden gemensamt med svenska och språk, och en del som mer orienteras mot design, hantverk och slöjd, och med betoning på kirografiska bildtekniker

C) Literacy, informationskompetens, betraktas som en nyckelfråga för organisation av ungdomsskolans innehåll. Visualisering ingår i alla skolämnen, exempelvis i form av bild(er) för naturvetare, bild(er) för samhällsvetare, bild(er) och livsfrågor, eller bild och formgivning. Ämnet bild är hemvist för kunskapsbasen kring bild och visualisering.

D) Bild återgår till att definieras som ett praktiskt-estetiskt ämnesområde, med sin specifika (kirografiska och inriktade mot traditionell konstutövning) kunskapstradition.” (Lindgren, 2008).

Han betonar också att i vart och ett av dessa 4 möjliga ”scenarier” ovan ingår ”en uppmärksamhet för samtidskonst – och för det som brukar betecknas som estetiska läroprocesser” Vilken roll bildämnet bör ha i framtiden är en komplicerad fråga. Både Marner/Segerholm/Örtegren och Lindgren visar på fält, vilka på olika sätt ger utrymme åt den specifika genre i bildundervisningen jag fokuserat på här, Street Art. Jag återkommer till att Street Art är en del av den visuella kulturen och dessutom samtida - därmed hamnar den i facket för samtida konst som Lindgren efterlyser ovan. Däremot är inte meningen med studiet av Street Art att elever ska uppmuntras till att satsa på framtida yrken som gatukonstnärer. Tvärtom. Jag menar ändå att det icke desto mindre finns många intressanta kvaliteter att ta upp i ett studium av denna stilart i bildundervisningen.

Att ägna tid till att genomföra kommunikativa projekt eller analyser av sändare, mottagare, budskap och kommunikativitet kan vara ett prioriterat inslag i undervisning med en ämneskonception som huvudsakligen ser bild som ett kommunikationsämne. (Marner et al., 2003)

Forskarna påpekar genomgående i NU-03 (nationella utvärderingen) att bild är ett kommunikativt ämne och att bildsamtal och bildanalys i skolan får för lite utrymme och till stor del har blivit förbisett – ett område som i form av uppnåendemål inte heller har specificerats i kursplanen för bild år 2000, till skillnad från kursplanen i bild LGR 80 t.ex. (Marner et al., 2003). Detta kan vara anledningen till att bildanalys har ”ignoreras” av bildlärare ute i verksamheten.

”En tydligare skrivning av bildkommunikation som uppnåendemål bör därför föras in i kursplanen” (Marner et al., 2003).

Vid en granskning av de nya kurs- och ämnesplanerna är uppnåendemålen inte specificerade – eller färdigskrivna – till dags dato. Det som finns är ”del” av kursplanen för grundskolan, och ämnesplan för gymnasiet. Under rubriken ”Syfte”: LGR 11, kursplan i bild:

Syfte:

Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och kan tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur där film, foto, design, konst, arkitektur och miljöer ingår.

Och lite längre ner:

- *kommunicera med bilder för att uttrycka budskap,*
- *analysera historiska och samtida bilders uttryck, innehåll och funktioner.”*

I det specificerade avsnittet ”Bildanalys” för årskurs 7-9 står följande:

Bildanalys

- *Bilder som behandlar frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer och hur dessa perspektiv kan utformas och framställas.*

Och för bildämnet i gymnasieskolan, GY 11:

Ämnets syfte:

Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om och färdigheter i hur bilduttryck konstrueras, framställs och används för kommunikation. Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur betydelse skapas i bilder samt färdigheter i analys och tolkning av egna och andras bilder.

Och en bit längre ner:

Centralt innehåll:

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll: Betraktande, analys och tolkning av, och även samtal om, eget och andras arbete med bilder. Sammanhangets betydelse för tolkningen.

Analys och kommunikation står i centrum och det visar sig att man skrivit in alldeles specifikt ett särskilt avsnitt om bildanalys och vad som där ska ingå i Lgr11. De olika kursplanerna från 2000 och 2011 ser helt olika ut. I kursplanen från år 2000 står uppnåendemål uppsatta, men betoningen på analys är inte alls lika framträdande som i den nya kursplanen som har ett specifikt ”analys-avsnitt” inskrivet. Således har åtminstone den delen av det som efterfrågas i utvärderingen av bildämnet i NU-03, realiserats.

I ett bildsamtal och en bildanalys av Street Art är det lätt att lyfta många av de frågor som presenteras ovan, dels frågor om samtida bilduttryck, dels frågor om t.ex. maktrelationer och identitet. Analysen av sändare (gatukonstnären/bilden), mottagare (alla - eller vilka - i det offentliga rummet), budskap (bildanalys enl. olika metoder) och kommunikativitet (betydelsen och effekten av bildens placering i stadsrummet).

Undervisningen ska erbjuda metoder som leder till att eleverna utvecklar en öppen attityd och förmåga till nytänkande, idérikedom och personligt uttryck (GY11).

Jag skulle vilja återkoppla ovanstående riktlinje till den ”kritiska granskning av bilder” som tas upp på ett flertal ställen i kurs- och ämnesplaner, och även i NU-03:

Att kunna uppfatta skillnaden i perspektiv mellan sändarens avsikter och mottagarens tolkning är grunden för den kritiska granskning som är kärnan i bildämnet bildanalytiska uppnåendemål.

Genom att i bildanalys ”kritiskt granska” Street Art får eleverna möjlighet till att utveckla ovanstående kvaliteter. Att använda Street Art som inslag i bildundervisningen ger också möjligheter till att på ett självklart sätt koppla samman teori, dialog och praktik – d.v.s. en blandning av både Vygotskijs kreativa utvecklingsidéer och Deweys ”learning by doing”(Dewey, 1995).

2.6 Demokratiuppdraget och det offentliga rummet

Demokratiuppdraget är också det fostrande uppdraget – skolan ska fostra elever till demokratiska medborgare, slås det fast i Läroplanerna Lpo94 och Lgr11, vilka i sin tur stöder sig på skollagen: ”Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar”(Skollagen, §2).

Diskussionen och definitionen om vad som är demokrati är dock inte helt fixerad utan varierar inom rāmärkena efter den överenskommelse stat och medborgare enas/enats om. Det faktum att där finns en tolkningsbarhet i de demokratiska värdena, gör det extra intressant och angeläget att diskutera det. Exempelvis går det att hävda att rättvisa är ett demokratiskt värde – men vad innebär det? Rättvisa för vem och på vilket sätt t.ex.? Yttrandefriheten är ett annat grundläggande demokratiskt värdebegrepp som också är tolkningsbart. Ett demokratiskt samhälle är ingen (ohotad) självklarhet, vilket är skäl nog till att hålla diskussionen om demokrati levande och skapa engagemang och ökad förståelse för begreppet. C. Ljunggren (1996) redogör i *Medborgarpubliken och det offentliga rummet* för hur skolan har detta som ett överordnat internationellt intresse att verka för, men även att skolan är förbisett i rollen som offentligt rum. Han skönjer en framtida skola, i förhållande till vad skolan kan göra i utbildningen och undervisningen, om det kan uppstå ”en skola som har ambitionen att utvecklas till ett offentligt rum där de studerande ges möjlighet att tänka politiskt, och där man utgår från att individens erfarenheter grundläggs också utanför skolan i en omfattande globalisering av världen” (Ljunggren, 1996).

Det politiska tänkande han talar om är ett partipolitiskt obundet demokratibegrepp, där demokrati = politik. Ett sorts aktivitets- och tankeaxiom som motsats till passivitet; en vilja att göra, bry sig och engagera sig - att bilda underbyggda åsikter. Det är här också av intresse att han använder begreppet ”det offentliga rummet” om skolan, sett i relation till detta arbetes objekt, Street Art, som ju försiggår i ett annat offentligt rum. Ljunggren förespråkar alltså en skola där de studerande ges möjlighet att tänka politiskt. Detta tror jag är möjligt att uppnå bl.a. genom att studera och reflektera över politiska visuella yttringar (här ”politisk” i betydelsen ifrågasättande kommunikation/kommunicerande ifrågasättningar och budskap).

Som lärare kan man då eftersträva att uppträda som den ”demokratins väktare” som statsvetaren L. Lundquist efterlyser i lärarprofessionen (Lundquist, 2006), och jobba med demokratibegreppet med utgångspunkt i Street Art. Gatukonsten synliggör här ett demokratiskt dilemma: vem tillhör det offentliga rummet? Vem bestämmer över det

offentliga rummet? Är det verkligen alla ”medborgare”? Stadens öppna torg och gator är med ett annat sätt att se det, visuella uttryck för (och en förutsättning för) demokrati. Detta offentliga rum är till för alla människor att träffas, röra sig, kommunicera, bli sedda på och ta del av den stad man bor/vistas i (Andersson, 2006). Debatten om det offentliga rummet och vem det tillhör är en pågående demokratisk diskussion. Bl.a. visar sig detta genom gatukonstnärernas ”civila olydnad” och oförtrutna verksamhet i detsamma.

3. Metod

3.1. Undersökningsmetoder

Jag har velat ta reda på hur intresset och relevansen för fenomenet Street Art kan se ut i bildundervisningen och hur gymnasieelever ställer sig till denna genre. Jag har valt att använda en kvalitativ enkätstudie och även tittat närmare på den nationella utvärderingen i bild 2003 samt kursplaner. Både enkätundersökningen och genomgången av styrdokument syftar således till att granska förutsättningarna för att använda street art i bildundervisningen. Finns något stöd i ungdomars uppfattning och hur motsvarar Street Art relevanta kriterier i styrdokumenterna?

Jag valde enkäten som metod istället för intervjuer p.g.a. fördelen att medelst en anonym enkät, kunna få mer uppriktiga svar och undgå ev. ”intervjuareffekter” (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud, 2007) samt att det, i en strävan efter mångfald, (ej generalisering), skulle gå att få fram lite *fler* svar än om jag skulle gjort samtalsintervjuer. Eftersom jag var intresserad av att ta reda på hur olika resonemang och idéer kunde se ut hos dessa ungdomar, valde jag den kvalitativa ingången istället för en kvantitativ (Trost, 2007). Jag har i enkäten ställt öppna frågor som syftar till att ge svar på vilka uppfattningar ungdomar kan ha om Street Art och hur kontexten runtomkring kan upplevas. Jag tycker det är en mening med att sondera terrängen och fråga ungdomarna själva vad de har för uppfattning och ingång i detta för att få ett s.k. elevperspektiv på frågan innan man syr ihop ett undervisningsupplägg i ämnet och det skulle också kunna ingå som en introducerande uppgift i en undervisningssituation. Dessutom lyfts frågan huruvida det är av intresse att ha Street art som en del av en undervisning i ämnet bild och hur detta skulle kunna se ut. Det blev naturligtvis ett visst kvantitativt utfall också, vilket i sig bara var desto intressantare då frågorna inte var ställda för det syftet.

3.2 Studien, reliabilitet och validitet

Enkätundersökningen kan sägas vara en pilotstudie med explorativa ambitioner och därför har jag valt en kvalitativ frågeundersökning där svarspersonerna har fått berätta eller skriva ner det de vill ha sagt om ämnet med egna ord (Esaiasson et al. 2007). Eftersom det är en pilotstudie är urvalsgruppen inte lika viktig enligt Mikael Gilljam, prof. statsvetenskap, Gbg universitet, (personlig kommunikation, 17 december 2010), som vid en mer ”sambandssökande” studie, där en sådan här undersökning skulle kunna tjäna på att vara komparativ t.ex. och bestå av minst två kontrasterande urvalsgrupper enligt Peter Esaiasson, prof. statsvetenskap, Gbg universitet, (personlig kommunikation, december 2010). Endast ett fåtal frågor har varit direkta ja eller nej-frågor, vilket har tjänat till syfte att smalna av fältet för att klarare få en uppfattning om de olika respondenternas kunskap, idé och uppfattning om Street art. I en uppföljande studie kan det däremot vara av intresse att vidga fältet och begränsa frågorna och välja en annan urvalsgrupp för mer generaliserande syften.

Trost (2007) rekommenderar i *Enkätboken* att inte använda dessa begrepp i fråga om kvalitativa studier, de hör hemma i kvantitativa sådana. Däremot kan man använda begrepp som trovärdighet t.ex. I detta fall skulle jag säga att utfallet av den kvalitativa frågeundersökningen ökade trovärdigheten eftersom den var anonym. Det var inte heller några ”känsliga” eller ”farliga” frågor inblandade som kunde påverka svaren (Trost, 2007).

3.3 Urvalsgrupp

Den urvalsgrupp jag valt för studien är en klass industridesignelever i åk. 2 på en gymnasieskola som har ämnet bild i skolan. De utgör alltså inte en typisk intressegrupp av de som traditionellt kanske anses vara de främsta anhängarna av de kulturer där t.ex. graffiti har som störst genomslagskraft, vilket av hävd är främst i förorten (Sernhede, 2002, Lindgren, 2007). De elever som i huvudsak går på den aktuella skolan (ca 70-80 %) kommer från mer välbärgade områden i Göteborg som Hovås, Askim och Örgryte.

Valet att vända sig till just en grupp bildelever kan motiveras av att det är endast de elever som väljer bild på gymnasiet som kan komma ifråga för undervisning i det specifika ämne som behandlas i det här arbetet. Man kan säga att urvalsgruppen lite är "type-cast" på så sätt eller så ser man det som ett *totalurval* (Esaiasson et al. 2007) av den klassen på den skolan. Man kan också anta att bildelever har en större förförståelse av ämnet Street Art än icke-bildelever. I och med att all obligatorisk bildundervisning som tidigare funnits på gymnasiet kommer att försvinna nu fr.o.m. hösten 2011 - genom införandet av den nya gymnasiereformen GY-11 - blir det framöver endast de elever som är speciellt intresserade av bild som kan komma ifråga för bildundervisning över huvud taget (då antalet elever som söker bild kommer påverkas av att det inte kommer ges några meritpoäng i ämnet, vilket också leder till nedskärningar av bildlärtjänster i skolan). Det finns med andra ord ett särskilt intresse med just bildelevers uppfattning om Street art eftersom det bara är de som kan "råka ut för den lektionen".

3.4 Tillvägagångssätt och databearbetning

Enkäten bestod av 15 frågor som jag tagit fram utifrån mitt problemområde. Den delades ut på en bildlektion med 29 elever (ett totalurval alltså), s.k. respondenter (personer som intervjuas för att ge sin åsikt om ett externt fenomen till skillnad från "informanter", vilket i detta fall skulle varit street art-konstnärerna själva (Esaiasson et al. 2007). Frågorna i enkäten finns med som bilaga i denna rapport (se bilaga 1.) Efter genomläsning av de 29 svarsblanketterna, har jag sedan sammanställt svaren. Dels efter hur många som svarat likartat, och när det gäller mer differentierade svar, har jag på vissa punkter gått mer ingående tillväga och diskuterat kring detta. Av materialet har jag gjort en uppgradering av de olika svaren. Eftersom enkäten var anonym har jag numrerat alla enkäterna och hänvisar till numren.

3.5 Brister i enkätundersökningen

En av bristerna med enkätundersökningen är att det inte klargjordes någon distinktion mellan Street Art och den mer allmänna beteckningen gatukonst, eller framförallt mellan Street Art och graffiti. På sätt och vis motiveras detta ändå av att jag ville veta vad eleverna helt egenhändigt uppfattade för särskiljande drag och uttrycksformer. Det framkommer inte heller någon information om respondenternas förförståelse av ämnet. Vid en samtalsintervju av ett fåtal hade detta gått att infoga på ett enkelt sätt och med eventuella erforderliga följdfrågor, men i en undersökning av det här slaget var det svårt att få med det som fråga. Förförståelsen handlar om så mycket och är svår att begränsa till någon enstaka fråga. Dock kan man läsa in förförståelse i fråga 1 i någon mån: "*Vet du vad Street Art är och vad innebär det begreppet i*

så fall för dig? Ytterligare en brist i enkäten är tolkningsbarheten i både begreppen och svaren (eftersom man inte kan ställa följdfrågor vid oklarheter), samt det faktum att det är svårt att veta om en elev helt sonika *glömt* att skriva vissa nyckelord som t.ex. "olaglig", vilket man hade kunnat fråga om vid en samtalsintervju. Några upplevde att vissa frågor var likartade och att de gick i varandra, det framkom genom att ett svar pekade på två frågor via pilar. Detta hade lite att göra med att det kanske också var lite för många frågor. Hade jag gjort om den nu i efterhand skulle jag ha reducerat antalet frågor.

4. Resultat

4.1 Resultatredovisning

I detta kapitel presenteras resultatet av de analyserade enkäterna. Eftersom det är fråga om en kvalitativ undersökning i enkätform måste hänsyn tas till att det kan bli många olika svar per varje fråga (p.g.a. frågornas öppna karaktär) och att man bara kan generalisera om svaren är lika. Vissa delar av resultatet som kan vara värda att ta upp och som anknyter till min studie, återkommer i den avslutande diskussionen i uppsatsen.

29 elever på en bildlektion i åk 2, inriktning industriell design, har svarat på en enkätundersökning om Street Art. Alla gick i samma klass, samma program. Enkäten bestod av 15 frågor. Eftersom enkäten var anonym har jag numrerat svaren och skrivit in dem ordagrant.

Frågesammanställningen i enkätundersökningen är bifogad som bilaga 1, och enkäterna med varje individuellt svar från de 29 respondenterna är bifogade som bilaga 2.

4.2 Konst?

Flera av de uppfattningar som kom fram i undersökningen förefaller visa att det finns ett stort intresse för Street Art bland dessa ungdomar. Ett flertal ville också beskriva Street Art som ”konst för alla”, ”konst för allmänheten”, ”olaglig konst på offentlig plats”, ”allmän konst” osv. Jag har nedan listat några uppfattningar tagna ur undersökningen som rör innebörden av Street Art som konstform:

Som konstform:

- Gatukonst – oftast illegalt, - En konstart då man använder sig av sin stad
- Konst, allmän konst, konst för allmänheten
- Graffiti
- Ej klotter
- Konst på offentlig plats som inte är laglig

Det har redan redogjorts för en distinktion mellan Street Art, graffiti och klotter i inledningen/bakgrunden till denna uppsats. Enkätundersökningens deltagare bekräftar denna distinktion. Däremot är det några (2 st.) som likställde Street Art med Graffiti i inledningsfrågorna i enkäten. Även detta bekräftar en allmän begreppsförvirring kring vad som är Street Art, gatukonst och graffiti (se kapitlet ”Vad är Street Art?”, s.5).

4.3 Lag och estetik

Går man över till frågor som rör hur eleverna uppfattade Street Art som praktik, eller med andra ord - utövande, visade sig en viss diversitet. Att idka den verksamhet som Street Art oftast innebär uppfattade de flesta av ungdomarna som olagligt. Bl.a. uttrycktes uppfattningen att Street Art t.ex. är ”olaglig konst som inspirerar”, och andra uppfattningar uttrycktes på följande vis:

Som praktik:

- Olagligt
- Nyskapande
- Fritt tänkande
- Rolig hobby
- Anonymitet

Samtidigt som flera enkätsvar visade att de flesta ungdomar hade en medvetenhet om att Street Art oftast är olagligt, var det många svar som visade på att det uppfattades som helt i sin ordning ändå – under förutsättning att resultaten ansågs vara vackra eller roliga. Detta framkommer tydligt i det här citatet som rör frågan vad eleverna tycker om Street Art: ”när det är vackert är det ok - när det är meningslöst klet och graffiti är det ej Ok” (respondent nr 23, fråga 3 och 5), (notera åtskiljandet graffiti-Street Art). Respondent nr 25 uttalade sig likartat på frågan - ”Ifrågasätter Street Art något” - med svaret: ”varför det är olagligt så länge det är snyggt” (fråga 5) (min tolkning av denna formulering är att om det är snyggt ska det inte vara olagligt).

Dessa uttalanden väcker frågor om vilken etik som gäller? Betyder det alltså att det är OK att utföra ”olagligheter” så länge man får ett resultat som anses estetiskt eller tillräckligt tilltalande? Detta påvisar en relation mellan lag och estetik som uppvisar likartade mekanismer/tendenser som t.ex. i forskning som visar hur ”snygga” personer får lägre straff än ”mindre snygga” och likaså när den visar att ”snygga personer” får högre lön än ”mindre snygga” osv. (Judge, Hurst, Simon, 2009). Graffitikännaren Tobias Barenthin Lindblad tar upp frågor om ful eller snygg gatukonst (varför graffiti inte godkänns i samma utsträckning som Street Art t.ex.) och ett exempel på hur trafikkontoret i Göteborg vid minst ett tillfälle, trots ”nolltolerans”, valde att låta en viss gatukonstnärns målningar vara kvar/bevaras, medan andra togs bort (Lindblad, GP, 2/3-2010). Detta torde bero på att ansvariga i kommunen ansåg just det verket vara värt att bevara ur estetisk synvinkel. När myndighetsutövning påverkas av estetiska faktorer på det här sättet kan det kännas som inkonsekvent handlande, och när det gäller lagen och att inte inneha en konsekvent ståndpunkt hamnar man kanske på hal is. Om det vore så att estetiken som sådan, eller snarare den estetiska uppfattningen, vore en grundläggande ”känsla” i människan på samma sätt som andra ”grundkänslor”, t.ex. rädsla, glädje osv., kunde det möjligen ha sin förklaring i det. Ordet estetik kommer från grekiskans *aisthétiko's* och betyder ungefär ”det sinnligt tilldragande”, vilket handlar om att uppleva något som behagligt och vackert eller som fascination (i betraktandet). Dock kan man vara tämligen säker på att den här typen av uppfattning om estetiska uttryck i alla fall är starkt samhälls- och kulturrelaterade där de som bestämmer, d.v.s. vuxna på olika positioner i samhället, också bestämmer vad som är vackert eller intressant. Det är alltså relativt och är beroende av individ, klass och kultur. (Hansson, Karlsson, Nordström 2006).

Samtidigt som en till synes inkonsekvent ståndpunkt kan verka oroväckande, kan man också se det som något positivt att något så stelbent som en statsapparat kan ”bete sig mänskligt” och att frågor av den här typen kanske måste bedömas från fall till fall, med resonemanget att vi, (samhället), kan, och bör ha, principer - *men* vi kan rucka på dem om det bedöms som särskilt lyckat. I detta kan jag hålla med T. B. Lindblad som säger att det då kan behövas någon sorts absolut ”kvalitetsbegrepp” för att lyckas avgöra på laglig grund något som på många sätt kan reduceras till en enkel smakfråga (Lindblad, GP, 2010). Jag har redan nämnt gatukonstnären Banksy som i sin konstnärliga verksamhet skapat verk på fasader som blivit

värda miljontals kronor. Hans verk har i flera fall höjt värdet på de fastigheter de målats på och således delvis förändrat synen på hur man ser på denna s.k. olagliga praktik. Detta är ytterligare tecken/bevis på att något som bedöms som estetiskt tilltalande på ena eller andra sättet – eller bedöms som konst rätt och slätt – kan bli accepterat trots att lagen förbjuder det. Här uppdragas en värdekonflikt. Detta speglar sig även i uppfattningen att Street Art uppfattas som olagligt och stötande, bara – ”om det förfular platsen, vilket är subjektivt” (respondent 9, fråga 13), och att Street Art upplevs som ”snyggt på fula byggnader” (respondent 19, fråga 13). Alltså motiverar dessa respondenter gatukonstens vara eller icke-vara utifrån hur ”bra” och ”estetiskt” det upplevs i förhållande till utseendet/de estetiska kvaliteterna på den plats/byggnad det är placerat - vilket också tycks kunna påverka inställningen till lagen.

Dennis Töllborg, som är professor i rättsvetenskap vid Göteborgs universitet, berättar bl.a. om ett fall där en person som först hade åtalats för skadegörelse, i slutändan i stället blev dömd för olaga affischering därför att försvaret kunde visa att affischerna förskönade ytan (Lindblad, GP, 2010). Frågan som lyftes av en respondent i enkäten – ”varför det är olagligt om det är snyggt”? – berör den problematiken. Denna typ av fråga bedömer jag som intressant och relevant att använda som diskussionsunderlag i ett bildundervisningsupplägg med Street Art i fokus.

Ur undersökningsmaterialet lyftes också andra aspekter fram på utövandet av Street Art, t.ex. den om ifrågasättande. En respondent uttryckte en uppfattning om att Street Art ifrågasätter ”tråkig och ful arkitektur” (respondent 8, fråga 5). Detta är också en av de funktioner som Street Art kan sägas ha och som enligt vissa informanter (utövare) i Anderssons avhandling ”Rådjur och Raketer” är en av anledningarna till att de håller på med gatukonst – att använda sig av staden och göra den mer intressant. (Andersson har i sin avhandling intervjuat, observerat, spenderat tid och gått med ett antal gatukonstutövare för att få deras perspektiv på saken) (Andersson, 2006).

Nedan följer några av respondenternas uppfattningar ang. huruvida Street Art ifrågasätter/kommenterar något eller förmedlar ett budskap:

Ifrågasättande/budskap:

- Riktigt häftigt om det förmedlar något budskap.
- Politik och orättvisor i världen
- Ifrågasättande gällande ”starka” ämnen.
- Orättvisor, kulturer
- Street Art har ofta politiska budskap eller vill uppmärksamma någon samhällsfråga.
- Vad som är konst och hur den får användas.
- Varför det är olagligt så länge det är snyggt
- Mot tråkig, ful arkitektur

Av dessa uppfattningar att döma förefaller det som att många av eleverna läst av en hel del budskap i de verk de har bekantat sig med.

Som en elev uttryckte det: ”Det är ifrågasättande & uppseendeväckande, vilket inte *all* konst är” (respondent 1, fråga 7).

4.4 En positiv inställning

Det var en överväldigande majoritet i undersökningen som var positivt inställda till fenomenet Street Art – vissa utan och andra med vissa förbehåll. I fråga 3 ställdes frågan ”vad tycker du om Street Art?” Av de 28 som svarade på frågan var alla positiva, antingen helt eller delvis, (en svarade inte). Helt positiva: 15 stycken (54%), positiva med vissa förbehåll (delvis positivt/delvis negativt): 13 st. (46%).

Vad är det då man är positiv till? Som framkom i enkäten kunde man urskilja många olika sätt att se på saken. De som svarade med vissa förbehåll var också de som gav mest information. Flera ungdomar som svarade att de tyckte Street Art var snyggt osv., var också noga med att samtidigt specificera att ”verken” måste vara ordentligt utförda och väl genomarbetade, de gillar inte kladd eller klotter – och det är inte det de kallar Street Art heller. Här görs alltså (återigen) en distinktion mellan Street Art och klotter/kladd. Några uttryckte att Street Art var ”bra så länge det ej är klotter och ej förstör byggnader” (respondent 10, fråga 3) och att det var ”mycket häftigt på murar, pelare o. dyl. - ej på fina husväggar” (respondent 8, fråga 3). En uppfattning i den här gruppen ungdomar kan tolkas vara att de är positiva till ”ett väl utfört, planerat och placerat konstnärligt arbete”. Å ena sidan verkar en vanlig uppfattning vara att klotter är fult var det än förekommer, men Street Art är i stort sett ”ok” – under förutsättning som sagt, att det inte placeras så att det ”förstör” fina byggnader, vilket tyder på att det finns en medvetenhet om både stadsrum och arkitektur. (Just de här designleverna har även ”hus-design” på schemat vilket också innebär att de har en viss kunskap och inblick i arkitektur).

Den estetiska aspekten är viktig, och fick många kommentarer i enkäten. Jag har nedan listat några av de uppfattningar som uttrycktes, som kan sägas inbegripa estetiska faktorer:

Som estetik:

- Utsmyckning av omgivningen
- Fritt och fräckt, snyggt, fint, fantastiskt, coolt, häftigt, vackert, kul
- Ett försök att göra betongen vackrare
- Färgläggning av vardagen, förgyller vardagen
- Dekorativt på rätt ställe
- Gör gråa miljöer roligare, piffar upp tråkiga platser
- Ballt och snyggt, lyser upp miljön.

Uppenbarligen upplevs Street Art positivt på många sätt - här har jag tittat på en estetisk aspekt. Jämför man med vad utövarna/informanterna i Anderssons avhandling (Rådjur och Raketer, 2006) säger sig vilja uttrycka med sin konst och verksamhet, (se nedan), och hur det uppfattas av de ungdomar som svarade på enkätundersökningen, verkar ”Anderssons informanternas” (utövarnas) syfte och intentioner i många fall sammanfalla med respondenternas uppfattning i denna undersökning. Enligt Andersson handlar utövarnas praktik dels om det hon kallar för ”symboliskt motstånd” mot en, från utövarnas sida, upplevd repressiv motmakt - och dels om ett sorts estetiskt/konstnärligt ansvarstagande för staden, hon förklarar: ”Dessutom anser utövarna att produkterna förändrar, förskönar och/eller tillför staden kvaliteter” (Andersson, Rådjur och Raketer, s.164).

Dessa utövare har också olika ambitioner med sin verksamhet, som att lyfta fram obemärkta platser eller föremål eller skapa en relation till publiken, eller bara ha roligt eller få synas. Vissa vill ”bilda publiken” eller få människor att se på staden med andra ögon. De utövande konstnärerna tar i många fall ett estetiskt ansvar för utformandet av sin egen stad, de gör sig själva delaktiga och riktar (medvetet eller omedvetet) i detta en kritik mot makthavarna och deras utformning av stadsrummet. Vissa utövare tycks se detta som en rättighet medan andra ser det som sin skyldighet (Andersson, 2006).

4.5 Spännande...

En annan återkommande uppfattning i undersökningen var att Street Art upplevs som ”spännande”, eller som en respondent uttryckte det: ”Fräckt, gör gator roligare, det är också väldigt spännande” (resp. 29, fråga 3), eller som på frågan om vad som är speciellt med Street Art svarades: ”Personliga saker, spännande för att det är olagligt” (resp.1, fråga 6). En respondent tyckte Street Art var både ”snyggare, mer spännande och oförutsägbar än konst” (resp.2, fråga 7.), och, angående frågan att ha Street Art i undervisningen,: ”En spännande modern konst som är kul att lära sig” (resp. 1, fråga 15).

Begreppet ”spännande” delar jag upp i tre huvudstråk: den ena innebörden av ”spännande” sätter nog bl.a. den elev fingret på som skrev att det var spännande för att det är olagligt. Den andra innebörden rör budskapen och de aktuella kommentarer och ifrågasättningar många utövare gör, som kan vara både spännande, humoristiska och provocerande. Den tredje aspekten på innebörden av begreppet spännande, är själva överraskningsmomentet som utgör en omistlig del av konstformen – och det faktum att det kan dyka upp lite överallt - ”där man minst anar det”.

Alla dessa tre ”tolkningar” handlar också om ett normbrytande, vilket kanske är kärnan i det hela - och tittar man på samtidskonsten, som ibland ser ut att försöka bryta sig ut ur sina institutionaliserade ramar, kan man konstatera att ett normbrytande sker även där. En vits med att bryta normer, kan vara en vilja att påvisa samhällseliga fenomen och belysa olika ”sakers tillstånd i världen”, vilket kan göras med konstnärliga medel på ett konstnärligt sätt. Gatukonsten bryter mot normer bara genom att finnas olovandes på offentlig plats. Dess plats är på gatan och hamnar i det offentliga rummet under andra villkor än den etablerade konstens. Gatukonsten är ett socialt fenomen på ett annat sätt, som opererar i löndom med (i slutledet) kvicka metoder av anonyma utövare och vänder sig till en mer brokig publik än den gängse galleri- eller konstmuseipubliken. För att ta ett aktuellt exempel pågår det precis nu en graffitiutställning på Kungliga konstkademien i Stockholm som heter Dödslack av konstnärerna Magnus Gustafsson och Carolina Falkholt (som också kallar sig Nug resp. Blue). Där tas problematiken om att lyfta in gatukonst i gallerivärlden upp och frågan ställs i artikeln om det verkligen är graffiti om det skapas inom ramarna för kulturinstitutionerna, varvid Blue, Carolina Falkholt, ger uttryck för en inre konflikt angående ämnet och säger sig känna som att hon har sålt sig (GP, Clausson, 25/1-2011).

Om Street Art ska behålla sin särart och särställning, bör den nog förbli en anonym och oetablerad gestaltungsform. Så fort man får för sig att lyfta in gatukonst på ett galleri (vilket görs med lagom glesa mellanrum), går flera av de värden som gatukonsten står för förlorade. Framförallt gäller detta:

- överraskningsmomentet, och:
- de speciella förutsättningarna som handlar om tid och rum – d.v.s. den fysiska platsen och aspekten av flyktighet,

- allt detta förts i en ”utställningssituation” på galleri.

Att överraskningsmomentet ingår i Street Art som konstform instämmer bl.a. följande respondent med sin uppfattning att: ”För mig är Street Art konst som man ser på ställen där

man inte förväntar sig att hitta konst, t.ex. naturen, gatan, spårvagnen” (respondent 4, fråga 1). De två sistnämnda platserna, gatan och spårvagnen, tillhör det offentliga rummet vilket inte naturen riktigt gör på samma sätt, såvida inte ”naturen” syftar på parker och grönområden i staden. Hur ter sig då själva ”slagfältet” – det offentliga rummet? Det är här verken befinner sig, även om en stor del av publiken möter dem genom medierna, t.ex. dokumentärer på TV, internet osv., där internet är en modern del av det offentliga rummet - om vi definierar det som ett forum/ställe/plats där medborgare har möjlighet att mötas och utbyta tankar, idéer, åsikter. I stadsrummet handlar det offentliga rummet också om att få synas och bli sedd på, respektive att få se och få titta på. Det offentliga rummet är en förutsättning för samhället och för demokratin. Skolan är också en del av det offentliga rummet och en mötesplats för vårt samhälles ”blivande” medborgare och dessa ”blivande” medborgare rör sig i våra offentliga rum (Ljunggren, 1996).

Nedan har jag listat några av elevernas föreställningar i undersökningen som kan relateras till Street Art i det offentliga rummet:

I offentliga rummet:

- Konst på allmänna platser – konst för alla – offentlig konst
- Ett ”forum” för åsikter och politiska budskap – ge uttryck för något på allmän plats.
- Häftiga uppfinningar på annars tråkiga platser
- Något som gör gatorna roligare
- Bilder eller text utsatt på olika ställen i städer
- Konst, uttryck, ”statements” skrivna på allmän plats
- Gör gator roligare
- Att man målar saker på allmän egendom, ibland samhällskritiserande saker och ibland coola saker.

4.6 Ögon för staden

Intresset för de estetiska kvaliteter Street Art omfattar, plus det engagemang och intresse som visas kring ämnet i undersökningen (estetik, arkitektur, lagen), samt det faktum att Street Art upplevs som spännande - medför att jag vill återknyta till två av frågeställningarna i uppsatsen och se hur undersökningen svarat mot dessa frågeställningar så här långt:

4. *Utifrån vilka kriterier ger ungdomars uppfattningar kring fenomenet Street Art stöd för att introducera detsamma i bildundervisningen?*
3. *Finns det någon ytterligare bevekelsegrund för att införa Street Art i bildundervisningen och hur ser den i så fall ut?*

I ett undervisningsupplägg vore det enkelt och tydligt att använda Street Art i syfte att öppna elevernas ögon för staden: hus och byggnaders placering i förhållande till varandra och i förhållande till ”verket” - ett sätt att medvetandegöra verkligheten ur ett annat perspektiv och möjliggöra att se på staden med andra ögon - vilket torde kunna vara en bevekelsegrund för att införa Street Art i bildundervisningen. Vissa gatukonstnärer använder sig av mycket färg, medan andra använder sig av svartvita bilder eller få färger, och oftast är det inte så mycket komposition inblandat i bilderna i sig själva. De innehåller oftast för få bildelement som kan interagera med varandra. Det i sin tur beror dels på att verken oftast är bilder av enskilda figurer/motiv och måste komma på plats på ett snabbt sätt (vilket begränsar utförandet, och som medfört det utbredda användandet av den snabba ”schablontekniken”) – och dels beror

det på att det som (i bästa fall) utgör det verkliga visuella samspelet i ett Street Art-verk, är bebyggelsen runtomkring, det verkliga och tredimensionella stadsrummet och arkitekturen.

Här kan man studera olika objekts, fasaders och byggnaders förhållande, storlekar, riktningar, former, linjer, färger, textur, ytor, ljus, mörker, kontraster och placeringar i förhållande till varandra och gatukonstverket – kort sagt - kompositionen.

Om man då använder Street Art för studium i skolan, uppstår också ett naturligt tillfälle att ta en diskussion om normbrytande med eleverna. Dels får man möjlighet att diskutera vad normer är och vad de kan betyda – dels för ett samhälle och dess mekanismer för gemenskap och uteslutande t.ex., dess fördelar och nackdelar. Man kan sedan jämföra med dessa normer med innebörden av normer inom en konstform eller stilart och stil- och normbrytningar inom detta fält o.s.v. Vidare får man chansen att undersöka olika normer, vad verken kommunicerar och vilka budskap som synliggörs/lyfts fram. Bryter de mot några normer - och i så fall vilka - är frågor som kan ställas. (Jag går inte djupare in på det här, det får bli föremål för ev. fördjupning och lektionsplanering.) Det förtjänar ändå att poängteras att det breda fält som öppnar sig så fort man börjar diskutera Street Art leder in på både samhälls- och konstfrågor av aktuell art som torde främja en av demokratins kätthästar – den öppna diskussionen. Sätillvida kan man också jobba ämnesintegrerat och väva ihop två olika skolämnen som bild och samhällskunskap exempelvis.

4.7 En möjlighet

Ur enkätmaterialen framkom en stor mängd information, och olika tendenser bland ungdomarna kunde avläsas. Påfallande många var positiva till genren (Street Art), tyckte det var spännande och föreföll intresserade av att lära sig mer. De flesta verkade också ha en föreställning att utövandet, praktiken, är olaglig. De uppfattningar som dök upp, tyder på att man skulle kunna gå vidare i en undervisningssituation och fördjupa sig i/diskutera just de saker som kommit fram i enkäten under ”punkt-listningarna” med respektive rubriker:

- som stilart,
- som praktik,
- ifrågasättande/budskap,
- som estetik,
- i offentliga rummet.

5. Diskussion

I detta avslutande kapitel har jag försökt att belysa ändamålsenligheten hos fenomenet Street Art som studieområde i bildundervisningen. Dels var jag nyfiken på att se vilken elevförankring ämnet hade och hur dessa bildstuderande gymnasieungdomar (29 st.) relaterade till Street Art, och så undersökte jag det ur ett bilddidaktiskt perspektiv.

5.1 Problematik

Företeelsen Street Art presenterar en konstform med vissa problem. I dess kölvatten synliggörs motsättningar och värdekonflikter, varav vissa kanske skulle kunna påverka möjligheten att över huvud taget få använda det i bildundervisningen. Det finns en kluvenhet i ämnet som både väcker en rad frågor till liv inom flera skilda områden och som är fullt av motstridigheter. Det skulle därför lämpa sig särskilt väl för tvärvetenskapliga studier. När det gäller att studera det, utifrån elevens perspektiv, ställs även denne inför många av de knepiga frågor som uppkommer – under förutsättning att den pedagog som håller i undervisningen hjälper till att guida studenten genom den arsenal av intressanta dilemman och spörsmål som florerar. Det man först bör ta itu med är debatten- och det faktum, att det är olagligt att utöva Street Art. För det mesta. Om inte annat så bryter det mot rådande normer i samhället. Det finns i några kommuner ställen, lagliga väggar och s.k. klotterplank bl.a. som har upplåtits för allmän ”bilduttryckslysta”. I andra kommuner är det, för tillfället i alla fall, ”totalstopp” och ”kalla handen” för allt som kan tolkas som ”uppmuntrningar” av ”saken”. Det kallas även ”nolltolerans” och sägs ha som föredöme den nolltolerans som råder i New York. Men där har man trots allt inte samma syn och definition på nolltolerans i det här gebitet: – gatukonstnärer har möjlighet att få tillstånd på ett enkelt sätt och behöver bara visa upp sitt tillstånd för polisen innan de ska iväg och arbeta med sina visuella uttryck (Guwallius, 2010).

Naturligtvis måste man som lärare hålla sig till både läretiken, lagen och läroplanen, vilket automatiskt medför att man inte får uppmuntra eleverna till att göra något olagligt på något sätt. Därför sätter detta begränsningar i ett eventuellt utförande av tekniker, men bara såtillvida att det är den autentiska ”utomhusplatsen” som behöver uteslutas. Det påverkar i viss mån teknikutförandet men är ofrånkomligt i ett undervisningsupplägg. Alla de tekniker som finns i Street Art används på olika sätt inom andra bild-discipliner/bildyrken t.ex. textiltryck och inom grafisk produktion, Därför finns det värden även ur yrkessynpunkt att pröva dessa, både som teoretisk och hantverksmässig bild- och yrkeskunskap. Det är heller inte att ”bara ta en sprayburk” och gå ut och spraya något meningsfullt ur vare sig estetisk eller samhällskritisk synvinkel utan att ha bildkunskap på fötterna. Det visar sig snabbt om man gör det ”experimentet”, vilket en bildlärare jag intervjuade vittnade om. Hon berättade hur hon hade valt att köpa in några sprayburkar med färg till några intresserade elever, som sedan fick använda dessa (på för ändamålet avsedd träskiva att måla på). De upptäckte snabbt hur svårt det faktiskt var att åstadkomma en ”vettig” bild ur både praktisk, estetisk och budskapsmässig synvinkel, det var svårt att använda sprayfärgen och de lyckades faktiskt inte alls utan gav upp till slut. Jag undrar vilken lärdom de fick med sig av den lektionen? Kanske bidrog det till att ”knäcka myten” att det är fräckt att spraymåla bara för sakens skull och att det istället krävs en stor bildkunskap för att bli en duktig bildkonstnär av ”vad slag” det än månde vara? För det är min upplevelse - att det krävs stor skicklighet och kunskap inom detta specifika område, för att kunna åstadkomma bra gatukonstverk.

Den gatans konst som presenteras i avsnittet ”Vad är Street Art?”, har både många bottnar och tydliga budskap/kommentarer. Jag har valt den som föremål för mina egna studier i det här arbetet för att den visar på en mångtydighet men också tillgänglighet som tilltalar. Såvitt jag vet är detta inte ett traditionellt område för bildundervisningen i skolan – det kan det de facto

inte vara då det är en så pass ny företeelse, med endast en 15 år bakom sig (beroende på hur man definierar). Jag hade idén om ett undervisningsupplägg där elever, om de var positivt inställda och nyfikna på genren, skulle erbjudas en alternativ, aktuell, ingång i både bildanalys och bildkommunikation. När jag pratar om alternativ, syftar jag på kommunikationsfaktorn i bild, som alternativ till kursplanens krav på kommunikationsanalys i den mediala kulturen, d.v.s. film, reklam, löpsedlar och internet. Gatans konst är mer ”direkt” och bär spår av verkliga, levande människor som till skillnad från den etablerade konstvärldens konstnärer och utövare oftast bär anonymiteten som täckmantel. Den ”gatans konst” jag koncentrerat mig på, är den som har tydliga kommunikationsavsikter till en allmänhet, d.v.s. de visuella uttryck som har explicita, ifrågasättande eller kommenterande budskap, ibland kryddade med humor och fyndighet. Denna kommunikation inbegriper en direkt, social dimension då den befinner sig i det offentliga rummet - som är ett fysiskt offentligt rum och som på så sätt skiljer sig från det virtuella, offentliga rummet på Internet.

De uppfattningar jag fick fram var till största delen positiva och förefaller indikera ett äkta intresse. Betydelsen av detta innebär dock inte att det bara är att okritiskt gå åstad med exempelvis ett kommunikations- och analysprojekt med Street Art i fokus. Som lärare i bild måste man avgränsa och bestämma *vad* som ska ingå i bildundervisningen och även skapa förutsättningar för att en fördjupning och process kan utvecklas och börja spira hos eleven. Detta fordrar tid, som redan är en bristvara i bildämnet (Märner et al., 2003), *och* en genomtänkt planering – *om* det är tänkt att eleven ska ha chans att något lära sig av olika utföranden och tekniker. En läroprocess förutsätter en fördjupning i det specifika ämne som avses. I bild handlar det om estetiska läro- och gestaltningsprocesser och att förverkliga idéer i färg, form, budskap – kort sagt – visuella uttryck. Bildämnet är ett teoretiskt-praktiskt ämne där en förtrogenhet med tekniker gör sig gällande för det visuella uttrycket. Det digra utbud av visuella uttrycksmöjligheter och därmed –tekniker som finns idag, ställer krav på en viss avgränsning av tekniker i bildundervisningen. Hur denna avgränsning ska göras regleras delvis av skolans styrdokument men det sätter också fokus på vad bildämnet egentligen bör omfatta och vilken *roll* det ska ha i framtiden. Det är inte bara längre ”teckning” det handlar om, begreppet har vidgats väsentligt.

5.2 En bevekelsegrund

Är då Street Art en passande ”komponent” i bildundervisningen? Det beror främst på hur man resonerar kring det ”otillåtna”, d.v.s. frågan om hur man förhåller sig till att det är olagligt (vilket är en diskussion som jag inte tagit upp i sin fulla omfattning). Som lärare är man både tjänsteman och myndighetsperson och företräder en offentlig inrättning, skolan. Detta understryker det viktiga i att man är på det klara med vilka signaler man sänder ut till eleverna. Är man det, bör det nog anses som både möjligt och adekvat för undervisningen, kanske rentav riktigt bra t.o.m.

Street Art har det mesta som efterlyses i både kursplaner och nationell utvärdering 2003/2005: en kommunikativ konstform med många estetiska kvaliteter. Med tanke på det överväldigande positiva bemötande som gymnasieungdomarna gav uttryck för i enkätundersökningen visar det också på en stor nyfikenhet på ämnet, som torde främja inläringen, och det är utan tvekan användbart ur en rad avseenden som jag tagit upp i uppsatsen. Studiet av Street Art har mycket att delge ur både estetisk synvinkel, såväl som ur en social och kommunikationsbärande. Utifrån forskningen kring det bilddidaktiska kunskapsfältet, (Den nationella utvärderingen i bild, Märner et al., 2003/2005, Lindgren 2008), motsvarar studiet av Street Art de viktigaste elementen forskarna efterlyser i bildundervisningen: kommunikationsperspektivet och ett samtidsaktuellt underlag för

bildanalys och bildsamtal. Konsekvenserna av detta kan främja den kritiska granskning av inte bara bilden, som efterlyses, utan även av de motsättningar och konflikter som råder i ett demokratiskt samhälle.

6. Fortsatta undersökningar

De samband man hade kunnat försöka sig på att dra i en uppföljande huvudstudie av den kvalitativa frågeundersökningen som ingick i detta arbete, är t.ex. huruvida det faktum att det är olagligt som kan vara den huvudsakliga dragningskraften – eller det rent bildliga och estetiska – *eller* om det beror på politiska budskap/samhällskommentarer. Kanske alltihop i en samverkan? Det finns flera möjligheter och man kan fundera vidare över eventuella följdstudier med utgångspunkt i det här startmaterialet som man skulle kunna göra. Det kanske inte slutar här. Min ambition har i det här fallet begränsat sig till att se vilka uppfattningar en grupp gymnasieungdomar har om fenomenet Street Art för att se hur väl förankrat detta begrepp var, och deras inställning till ämnet i fråga för att med det som grund kunna utarbeta ett undervisningsupplägg i bilden.

7. Källförteckning

Litteratur

- Andersson, C.** (2006) *Rådjur och Raketer – Gatukonst som estetisk produktion och kreativ praktik i det offentliga rummet*. Stockholm, HLS förlag
- Banksy** (2005) *Wall and Piece*. London, Century.
- Borgersen & Ellingsen** (1994). *Bildanalys*, Lund, Studentlitteratur.
- Dewey, J.** (1995). *Demokrati och utbildning*. Gbg, Daidalos.
- Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud,** (2007) *Metodpraktikan*. Stockholm, Norstedts Juridik.
- Fagerström och Haglund** (2010). *Plats, poesi och politik*. Värnamo, Fälth & Hässler.
- Gabrielsson, C.** (2006) *Att göra skillnad – Det offentliga rummet som medium för konst, arkitektur och politiska föreställningar*. Stockholm, Axl Books.
- Guwallius, K.** (2010). *Sätta färg på staden, Obeställd kreativitet i det offentliga rummet*, Årsta, Dokument Press.
- Hansson, Karlsson & Nordström** (2006) *Seendets språk*. Studentlitteratur.
- Jacobsson, S.** (1996). *Den spraymålade bilden – graffiti måleriet som bildform, konströrelse och läroprocess*, Malmö, Duro Grafiska AB.
- Lindgren, B.** (2005). *Bild, visualitet och vetande- diskussion om bild som kunskapsfält inom utbildning*. Göteborg, Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Lindgren, S.** (2009), *Ungdomskulturer* Författarna och Gleerups AB.
- Lindqvist, G.** (1999). *Vygotskij och skolan*, Lund, Studentlitteratur.
- Ljunggren, C.** (1996) *Medborgarpubliken och det offentliga rummet*, Stockholm, Gotab.
- Ganz, N.** (2004) *Graffiti World*. London, Thames & Hudson
- Marner/Segerholm/Örtegren/ Skolverket** (2003) Nationella Utvärderingen i Bild, rapport 2005.
- Sernhede, O** (2002). *Alienation is my nation*. Stockholm, Ordfront Förlag.
- Trost, J.** (2007). *Enkätboken*, Författaren och Studentlitteratur.
- Vygotskij, L.S.** (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*, (K. Öberg Lindsten, övers.) Göteborg, Daidalos (originalarbete publicerat 1930).

7.1 Artiklar:

Lindgren, Bengt (2008) *Bilddidaktikens avgränsningsproblem*, Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs universitet.

Lundquist, L. (2006) *Läraren som demokratins väktare, i Ord & Bild 3-4, s.28.* Gbg, SG Zetterqvist AB.

Judge. T., Hurst. C. & Simon S.L. (2009). *Does It Pay to Be Smart, Attractive, or Confident (or All Three)?* University of Florida Journal of Applied Psychology © 2009 American Psychological Association 2009, Vol. 94, No. 3, 742–755.

7.2 Otryckta källor:

Länkar:

Videofilm, Anna Odells verk ”Okänd, kvinna”:

http://www.youtube.com/watch?v=CUtF_gBt2Zg

Videofilm, spraymålning i Sthlms tunnelbana, sign. NUG

http://www.youtube.com/watch?v=N_qgLwwEcSc

Norrköpingsutställning för dialog om demokrati

<http://www.folkbladet.se/nyheter/norrkoping/artikel.aspx?articleid=5323123>:

länk om klotter, BRÅ:

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=64&module_instance=12

Riksteaterns konvent om gatukonst, augusti 2010:

http://www.riksteatern.se/templates/Undersida_12599.aspx?epslanguage=SV

Tobias Lind Barenthin, artikel Gp: Vem bestämmer vad som är fint eller fult?

<http://www.gp.se/kulturnoje/1.323220-fint-eller-fult-vem-har-ratt-?m=print>

Om Joakim Stampe, artikel Gp: Konstnär lär ut laglig gatukonst.

<http://www.gp.se/nyheter/1.316186-han-lar-ut-laglig-gatukonst>

Nug + Blue = Dödslack, artikel GP om graffitiutställning Kungl. konstakademien, Sthlm

<http://www.gp.se/kulturnoje/konstdesign/1.536801-nug-blue-dodslack>

Filmer:

- Dokumentär om gatukonstnären Roadsworth, Svt Play, (5/11-2010).
- “Exit through the giftshop”: film om Street Art, av Banksy (okt- 2010).

8 BILAGOR

8.1 BILAGA 1

Frågesammanställning.

- 1:** ”Vet du vad Street Art är och vad innebär i så fall begreppet för dig ?”
- 2:** Hur skulle du vilja beskriva det (Street Art)?
- 3:** Vad tycker du om Street Art?

- 4:** Tycker du att Street Art är ngt som adresser vuxna, ungdomar eller både och/alla?
- 5:** Tycker du att Street Art är ifrågasättande på något sätt och i så fall hur/kring vilka frågor?
- 6:** Vad tycker du är speciellt med Street Art? (Några olika yttringar t.ex. el. annat?)

- 7:** Vilken skillnad kan eventuellt finnas mellan Street Art och konst tycker du?
- 8:** Vill du veta mer om Street Art?
- 9:** Skulle du vilja ha undervisning i Street Art? Tankar om ett bra sätt för det?

- 10:** Vad tycker du om idén att ha en vägg i skolan för att måla på? Motivera gärna.
- 11:** Skulle du vilja lära dig någon speciell teknik i Street Art i skolan & vilken?
- 12:** Vilka element i Street Art skulle vara intressanta att lära sig mer av tycker du?

- 13:** Uppfattar du Street Art som olagligt och stötande? Motivera ditt svar.
- 14:** Skulle du hålla med om att graffiti och Street Art till stor del existerar på kanske hittills outnyttjade platser/”tomma” & glömda utrymmen i samhället? Motivera gärna.
- 15:** Vad tror du att ”studerandet” av Street Art skulle kunna ha att bidra med i skolan?

8.2 Bilaga 2.

Enkätundersökningen.

FRÅGOR MED SVAR:

1: "Vet du vad Street Art är och vad innebär i så fall begreppet för dig?"

1: Halvt konst liknande klotter på offentliga platser. 2: Ja, gatukonst, illegalt, graffiti, schabloner. 3: Konst som målas på allmänna platser där konstnären kanske inte har tillåtelse att måla. 4: För mig är Street Art. konst som man ser på ställen där man inte förväntar sig att hitta konst, t.ex. naturen, gatan, spårvagnen. 5: Snygg graffiti, utsmyckning av omgivningen. 6: Gatukonst, konst som sker olagligt på gatorna, fint. 7: Det är när man gör konstverk på allmän plats, gator m.m.. 8: Konst för alla betyder det för mig. 9: Konst på offentlig plats som inte är laglig. 10: Att man målar saker på allmän egendom, ibland samhällskritiserande saker och ibland coola saker. 11: Konst på gatan typ, olagligt. 12: Konst på byggnader och hus. 13: Graffiti. 14: Klotter i konstform. 15: Graffiti. 16: Konst för alla. 17: Graffiti, gatukonst, oftast illegalt, illusioner. 18: Olagligt måleri. 19: Ja. Fräck konst. 20: Fritt tänkande och pynt på gator och torg. 21: Nja, konst på offentlig plats. 22: Konst för allmänheten. 23: Målningar på gatan. 24: Allmän konst. Folk som målar på gator m.m., najs. 25: Illegal målning på fasader eller liknande. 26: Inte så mycket. 27: Konst, uttryck, "statements" skrivna på allmän plats. 28: Ja, bilder eller text utsatt på olika ställen i städer. 29: Det är när man skapar konst ute på gator och gör gråa miljöer roligare.

2: Hur skulle du vilja beskriva det (Street Art)?

1: Offentlig konst, målningar på typ stolpar, väggar och sån't. 2: Förgyller vardagen 3: Olika sätt att uttrycka sig genom att måla uppseendeväckande bilder. 4: Konst på ett nytt sätt. 5: Utsmyckning av omgivningen. 6: Ej klotter, utan välplanerade konstverk på gatan. 7: Något som gör gatorna roligare. 8: Konst för alla, ett försök att göra betongen vackrare. 9: Dekorativt om det görs på rätt ställe. 10: Coolt. Väldigt skickliga konstnärer. 11: Konst på gatan och andra ställen. 12: Olagliga målningar på byggnader. 13: Graffiti. 14: Klotter i konstform. 15: Sjukt snyggt om det görs bra. 16: En konststart då man använder sig av sin stad. 17: - 18: ? 19: Väldigt speciell konst, riktigt vackert. 20: Något som lyser upp vardagen. 21: Olagligt, ballt och snyggt (oftast). Lyser upp miljön. 22: Häftiga uppfinningar på annars tråkiga platser. 23: Piffar upp tråkiga platser och ibland finurliga idéer. 24: Välplanerade konstverk på gatan, ej klotter. 25: Illegal målning på fasader el. liknande. 26: Färgläggning av vardagen. 27: Att ge uttryck för något på allmän plats. Åsikt eller saker som väcker uppmärksamhet och är aktuellt. 28: Fräcka bilder som visas på ett nytt sätt i sta'n. 29: Oftast anonyma människor som skapar konst på gatan.

3: Vad tycker du om Street Art?

1: Snyggt för det mesta. 2: Sjukt snyggt. 3: Kan vara väldigt fint. 4: Fräckt och kul m många stilar. 5: Det beror på. 6: Fint, gör staden roligare. 7: Häftigt om konstnären ansträngt sig. 8: Mkt häftigt men på murar, pelare o.dyl. ej på fina husväggar. 9: dekorativt på rätt ställe. 10: Bra så länge det ej är klotter och ej förstör byggnader. 11: Oftast snyggt. 12: Häftigt, fint. 13: Bra ibland. 14: Coolt. 15: Varierar på utsmyckningen. 16: Fantastiskt. 17: Riktigt häftigt om konsten förmedlar ngt budskap. 18: Cool. 19: Snyggt. 20: Fantastiskt. 21: Najs, om det är i rätt mängd och ordentligt gjort, inget kladd. 22: Snyggt! Man blir glad av annorlunda saker i vardagen. 23: När det blir vackert är det ok. 24: Verkar vara en rolig hobby. 25: - .26: Coolt. 27: Gillar det. 28: Det är jättekul och uppskattat. 29: Fräckt, gör gator roligare. Det är också väldigt spännande.

4: Tycker du att Street Art är ngt som adresser vuxna, ungdomar eller både och/alla?

1: Mest ungdomar, men mest alla. 2: Alla, alla kan uppskatta konst. 3: Alla. Det är knappast en sorts ålder som ser det och alla kan väl ibland tycka om det. 4: Mest personer som är under 30 år. 5: Alla, men mest ungdomar. 6: Både och. Uppskattas kanske mer bland unga. 7: Framförallt ungdomar, men även vuxna. 8: Graffiti fler ungdomar, men Street Art fler vuxna. 9: Alla. 10: Alla. 11: Ungdomar. 12: Mest ungdomar, men även konstintresserade vuxna. 13: Alla. 14: Både och. 15: Vad betyder adressera? 16: Mestadels unga vuxna. 17: Främst ungdomar, men alla egentligen. 18: Ungdomar. 19: Känns mest som ungdomar, för de skiter i polisen. 20: Ungdomar och unga vuxna. 21: Ungdomar helt klart. 22: Alla. 23: Alla. 24: Riktat sig mest mot unga. 25: Alla. 26: Alla, men mest unga. 27: Alla sorters olika människor. 28: Ja, alla verkligen. 29: Alla som vill.

5: Tycker du att Street Art är ifrågasättande på något sätt och i såfall hur/kring vilka frågor?

1: Orättvisor typ, kulturer osv. 2: X 3: Ibland kan artisten medvetet blanda in politik, ibland kan det handla om att göra en tråkig omgivning roligare. 4: Ibland förstår man inte budskapen. 5: Jag tror att Str.Art ofta har politiska budskap eller vill uppmärksamma någon samhällsfråga. 6: Politik, orättvisor i världen. 7: Ja, det beror på konstnären. 8: Ja! Mot tråkig, ful arkitektur. 9: Vad som är konst och hur den får användas. 10: Då och då, men vet ej om vilka frågor. 11: Kanske om det är på konstiga ställen. 12: Hur man lyckas utan att bli sedd. 13: Vet inte. 14: Vad som är konst. 15: Nej. 16: Det är ifrågasättande gällande starka ämnen. 17: Graffiti eller konst, det är subjektivt. 18: ? 19: Nej. 20: Borde finnas fler platser där det är tillåtet. 21: Nja, hur de lyckas utan att bli tagna. 22: Nej! 23: När det är meningslöst klet och graffiti är det ej Ok. 24: Politik i världen. 25: Varför det är olagligt så länge det är snyggt. 26: Ja, lagar och regler. 27: Om det är rätt att det ska vara olagligt. Klotter vs Konst. 28: Om det blir för något negativt eller om det blir för politiskt. 29: Nej.

6: Vad tycker du är speciellt med Street Art? (Några olika yttringar t.ex. el. annat?)

1: Personliga saker, spännande för att det är olagligt. 2: X 3: 4: Stickning, som finns på stolpar. 5: Skulpturer och stickade grejer är mer ovanligt än ren graffiti. 6: Ser verkligt ut när det är 3D, bilden går ur marken. 7: Gör gatorna roligare om konstnären har ansträngt sig. 8: ? 9: Vet ej. 10: 11: Att det finns där man inte tror det. 12: Förvirrande. 13: Vet inte. 14: Att det är olaglig konst som inspirerar. 15: Inget. 16: Att man kan få stora yttringar genom en bild. 17: Illusioner och visuella trick, lura ögat, budskap. 18: ? 19: 20: Det görs så fort men blir ändå snyggt. 21: 3D, det är grymt häftigt. 22: Att det är så annorlunda, ej vardagligt. 23: 24: Att de ibland görs i 3D. 25: 26: Vet inte. 27: Att man stannar upp och bildar sig en åsikt om det. 28: Att man verkligen får tänka outside the box. 29: Att det kan vara vem som helst som har skapat det.

7: Vilken skillnad kan eventuellt finnas mellan Street Art och konst tycker du?

1: Det är ifrågasättande & uppseendeväckande, vilket inte *all* konst är. Man väljer inte om man ska se det eller inte. 2: Snyggare, mer "spännande" & oförutsägbar. 3: "Vanlig" konst är mer accepterad och respekterad. 4: Man kan uttrycka sig på många, på andra, sätt. 5: St.A. är oftast olagligt, konst är oftast lagligt. 6: St.A. är olagligt. 7: St.A. är olagligt. 8: ? 9: Svårt att säga. Konst kan vara så många saker. 10: St.A. är väl *gatukonst*. Konst= konst. 11: St.A. är utomhus. 12: Man tjänar pengar på konst. 13: Olagligheten. 14: St.A. är olagligt. 15: Lagligheten. 16: Egentligen ingen alls. Dock olagligt. Konst är konst. 17: Det är subjektivt. Illegalt m St.A. ibland. 18: Man målar på gatan. 19: Inte någon skillnad. 20: Mer Graffiti stil. 21: Att St.A. är olagligt. 22: St.A. kan ses av alla och alla har möjligheten. 23: 24: Att de leker med ögat. 25: Du kan lättare påverka folk med St.A. 26: Ingen. 27: St.A. oftast ganska fyndig, mer än konst i allmänhet. 28: St.A. är lättare att förstå sig på och det finns

alltid en tydlig bild om vad det handlar om.29: St.A. är mer kreativt. Man går ut på gator och ser möjligheter inte andra ser.

8: Vill du veta mer om Street Art?

1: JA. 2: JA. 3: Varför inte. 4: JA. 5: Kanske. 6: JA. 7: 8: Absolut, jag vet nästan ingenting. 9: JA. 10: JA, det hade varit kul. 11: Kanske. 12: Kanske. 13: Nja. 14: JA. 15: NEJ. 16: JA! 17: JA. 18: ? 19: JA, absolut. 20: Definitivt. 21: JA. 22: JAJJEMEN. 23: NEJ. 24: JA. 25: JA. 26: JA. 27: JA. 28: JA. 29: JA, det verkar intressant.

9: Skulle du vilja ha undervisning i Street Art? Tankar om ett bra sätt för det?

1: Ja. Svårt att hitta ett bra sätt tror jag. 2: Ja verkligen. Vi som går industriell design skulle kunna gå kurs i det på skoltid. 3: Ja, kolla på lyckade och olyckade exempel. 4: Ja, kul sätt med undervisning. 5: Om man fick utföra det. 6: Ja. 7: Ja. 8: Ja, schablonhantering m.m. 9: Som en liten del. 10: Hur man använder schabloner bl.a. 11: Nja.... 12: Nej tack. 13: Kanske. 14: Ja, roligt ämne, mer "fritt". 15: Ja, prova är alltid kul. 16: Gärna, vet ej dock hur. 17: 18: Ja. 19: Ja. 20: Ja. Spraymålning och schabloner. 21: Ja, hur man gör schablon? 22: Ja, typ färger/former som har ett positivt inflytande på folk. 23: Nej. 24: Ja, det vore roligt. 25: Ja, kanske göra något på gatan. 26: Kanske. 27: Ja, ha ett rum/sal som målas om av elever var 6:e månad + en utomhus. 28: Ja, jättekul. Få prova det med lätta saker i skolan eller på gatan utanför. 29: Ja, det skulle nog vara givande kreativt sett. Kanske att man får testa lite själv?

10: Vad tycker du om idén att ha en vägg i skolan för att måla på? Motivera gärna.

1: Grym! 2: Skulle älskat det. Rädd att ngn skulle vart oseriös och bara velat förstöra. 3: Kör på. Då får folk vara med och påverka utsmyckningen. 4: Kul, men det kan hända att folk utnyttjar situationen och skriver annat. 5: Ja, det skulle vara kul. Då skulle nog klotter på olagliga ställen minska. 6: Ja, alla får uttrycka sina känslor kreativt, kanske mindre klotter på andra ställen då! 7: 8: Absolut, hade varit mycket stimulerande – man kan måla vitt när det blir fullt. Men det måste vara seriöst. 9: Om det görs seriöst kan det vara bra. Vi har haft det på skolan förr. 10: Coolt! Skulle göra skolan personligare. 11: Coolt, kanske blir kladdigt? 12: Roligt – underhållning på rasten. 13: Kanske. 14: Ja, det blir roligare. 15: Kan vara trevligt om det sköts snyggt. 16: Fantastisk idé. Gärna! 17: 18: Kul. 19: Ja, men alla får inte måla på den bara de som kan göra det snyggt. 20: Wonderful. 21: Jaaaa! Ta bort det halvtråkiga konstgrejset som sträcker sig över våningarna. 22: Skulle vara coolt att uttrycka sig. 23: Ja, då hade varje årskull kunnat få måla på den i ett år och sedan suddas det ut efter ett år och nästa. 24: Det vore jättekul. Men jag tycker att för att man ska få måla på den måste man gått Street Art kurs. 25: Bra, man får chans att uttrycka sig och synas. 26: Bra idé, då klottrar elever inte längre på bänkar m.m. 27: Ja, jättebra. Skulle vara jättekul att ha som projekt att måla den. 28: Roligt, blir kreativt att hela tiden kolla vad som är nytt. 29: Jag tror inte det skulle bli så bra om alla målar fritt och det inte finns något speciellt tema.

11: Skulle du vilja lära dig någon speciell teknik i Street Art i skolan & vilken?

1: Vet inte, kan inte teknikerna så bra. 2: Vet inte vilka olika som finns. 3: Spraymåla. 4: Ja, det vill jag. Jag vet inte så många tekniker. 5: Graffiti. 6: 3D. 7: 8: Ja, jobba med tryck och schabloner. 9: Nej. 10: Vet ej, kan inte namnet på några tekniker. 11: Nä. 12: Graffiti. 13: Kanske. 14: Ja. 15: Jag känner inte till några tekniker. 16: Gärna, vet ej dock vilken. 17: 18: ? 19: Vet inte vilka som finns. 20: Sprayning med schablon. 21: Ja, vet ej vilken. 22: Ja tack. 23: 24: 3D ritning. 25: Vet inte så mkt om St.A. 26: Vet inte. 27: Perspektiv. 28: Graffiti typ etc. 29: Vet ej.

12: Vilka element i Street Art skulle vara intressanta att lära sig mer av tycker du?

: Vet inte. 2: 3: 4: Vet ej. 5: Graffiti? 6: 3D. 7: 8: 9: Vet ej. 10: ? 11: Kan dom inte riktigt. 12: Graffiti. 13: Vet inte. 14: 3D. 15: Vet ej. 16: Vind vatten sol. Starka ämnen. 17: 18: Politik. 19: Vet inte. 20: Sprayning och schabloner. 21: Vet inte riktigt, är inte så insatt. 22: 23: Vet inte vilka som finns. 24: 3D, Visualisering. 25: Vet inte så mycket om St.A. 26: Schablontryck. 27: Allt. Bara hur man gör. 28: Hur man kommer på "outside-the-box-idéer" och hur man utför. 29: Grunderna.

13: Uppfattar du Street Art som olagligt och stötande? Motivera ditt svar.

1: Nej, bara om de "säger" ngt nedvärderande, om t.ex. kvinnor. 2: Nej. 3: Om någon skriver *F-k you whore* kan det väl vara lite tråkigt. 4: I vissa fall, när det skrivs om vissa grupper m.m. 5: Beror på vad motivet är. Om det är kränkande mot person eller folkgrupp tycker jag inte om det. 6: Olagligt, man kladdar ner stån. 7: 8: Det är fel när det målas på gamla fina hus eller bostadshus i allmänhet. 9: Bara om det förfular platsen och det är subjektivt. 10: Nej, så länge det ej är rasistiskt m.m. och ej är klotter och förstör byggnader. 11: Nä, fräckt. 12: Nej, tvärtom. 13: Nej. 14: Nej, det är coolt. 15: Det varierar mellan motiven. 16: Beror på om det handlar om ett starkt ämne. 17: 18: Nej, fint. 19: Nej, tycker det är snyggt på fula byggnader. 20: Nej, så länge det inte är rasistiskt, könsbilder m.m. 21: Nja, olagligt är det ju. Stötande är det bara om det är fult, hot osv. 22: Nej. Att få uttrycka sina tankar/känslor är bra, om det inte är rasistiskt m.m. 23: Ibland. 24: Nej, det är lite färg i vardagen tycker jag. 25: Alla människor har ju olika smak. 26: Nej. 27: Nej. 28: Nej, om det är allmänt och inte riktar sig mot någon speciell. 29: Nej, när det är rätt gjort är det jätteroligt.

14: Skulle du hålla med om att graffiti och Street Art till stor del existerar på kanske hittills utnyttjade platser/"tomma" & glömda utrymmen i samhället? Motivera gärna.

1: Sant, detta tror jag p.g.a. det ej är lagligt. 2: Ja. 3: Ja, man vill pynta lite. 4: Ja. 5: Jag vet inte! 6: Ja. 7: 8: Ja, man vet inte mycket om den. Man borde ju uppmuntra till detta på specifika ställen. 9: Ingen åsikt. 10: Mycket möjligt, men jag håller ej till i tomma gränder och utrymmen så ofta. 11: Ja, eller jag vet inte, jag är aldrig i tomma gränder. 12: Ja, för att folk som målar inte vill åka fast. 13: Ja. 14: Ja. 15: Vet inte, har inte sett så mycket. 16: Ja! 17: 18: Ja. 19: Ja. 20: Ja! Sikta på alla gamla grå fabriker! 21: Jaa, kanske. 22: Vet ej. 23: Ja. 24: Ja. 25: Ja, det finns många byggnader som ser tråkiga ut och som skulle behöva piffas upp lite. 26: Ja, definitivt. 27: Det verkar vara de bästa platserna iaf. Där kan man utnyttja miljön och använda den till sin fördel i bilden, texten. 28: Ja, alla tråkiga byggnader, skolor etc. 29: Ja.

15: Vad tror du att "studerandet" av Street Art skulle kunna ha att bidra med i skolan?

1: En spännande modern konst som är kul att lära sig. 2: Ja, det vore lärorikt även om detta kanske skulle leda till att mer street art kom. 3: Förståelse för de som gör det och större respekt för dem. 4: Kanske att man uttrycker sig. 5: Jag vet inte. 6: Mer St.A. öppnar sinnet! 7: 8: Att få respekt för graffiti och Street Art. Men också lära sig att de gör det eventuellt av en anledning. Att man inte ska göra det bara för att!!! 9: Vet ej. 10: Fler rittekniker typ. 11: Att man vet vad det är. Inte så mycket mer. 12: Tror gör man i kyrkan. 13: Vet inte. 14: Att vi tänker mer fritt i vårt målande. 15: Jag kan inte se att det skulle kunna bidra till skolan men att det skulle hjälpa eleverna att utveckla sina olika sidor och talanger. 16: Förstå att alla kan uppskatta konst. 17: 18: Ingen aning. 19: 20: Kladd på väggar och mer färg i samhället. 21: Inspiration och nyfikenhet. 22: Kanske inte så mycket. Bara

allmänbildning. 23: Inget. 24: 25: Nya tekniker. 26: Bredare ”konstkunskap”. 27: Lära sig att med en enkel bild och slående text få fram ett klart budskap vilket på sättet det är gjort väcker uppmärksamhet. 28: Man lär sig tänka mer utgående, man blir oerhört kreativ och utvidgar sina vyer och det är jättekul. 29: Öka kreativiteten.

